

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

Liiketalouden koulutusohjelma / Julkishallinnon ja juridiikan sv.

Sonia Lensu

ULOSOTTOMIEHEN TOIMENKUVAN MUUTTUMINEN ATK-
JÄRJESTELMIEN JA ULOSOTTOKAAREN VAIKUTUKSESTA.

Opinnäytetyö 2011

TIIVISTELMÄ

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

Liiketalouden koulutusohjelma

SONIA LENSU	Ulosottomiehen toimenkuvan muuttuminen atk-järjestelmien ja ulosottokaaren vaikutuksesta.
Opinnäytetyö	49 + 8 liitesivua
Työn ohjaaja	Lehtori Päivi Ollila
Toimeksiantaja	Kymenlaakson ulosottovirasto, Kouvolan toimipaikka.
Syyskuu 2011	
Avainsanat	ulosottomies, ulosottokaari, ULJAS, rahasaatava

Ulosottomiehen työnkuva on muuttunut 1990-luvulta tähän päivään mennessä voimakkaasti: atk-järjestelmä (ULJAS) on korvannut käytännössä kokonaan manuaaliset työtavat ja ulosottokaari toi mukanaan lisää uusia muutoksia. Eläkkeelle jäävien ulosottomiesten mukana katoaa paljon tietoa vanhoista menetelmistä ja työtavoista, jotka itsessään ovat arvokasta tietoa.

Opinnäytetyön tarkoituksena ja tavoitteena onkin ollut kuvailla rahasaatavan perinnässä tapahtuneita muutoksia viimeisen 20 vuoden aikana ulosottomiehen näkökulmasta. Näin aiheen ulkopuolelle on rajattu muut ulosoton tehtävät sekä muu kansliahenkilö kunta. Rahasaatavan perintää käsitellään työssä ulosottoasian vireilletulosta aina sen päättymiseen asti vertailemalla vanhoja ja uusia tapoja keskenään. Pelkän perintätoimen lisäksi työssä on otettu huomioon myös tarvittavilta osin ne yhteiskunnalliset vaikutteet, jotka auttavat hahmottamaan muutospaineiden taustat.

Ulosottokaaren vaikutuksesta toimintaan tuli mukaan muun muassa passiivirekisteröinti ja suppea ulosotto, jota vanha laki ei tuntenut. Ulosottokaari selkeytti erinäisiä toimintamalleja ja antoi ulosottotoiminnalle paremmat mahdollisuudet perintätoimen parantamiseksi. Toinen suuri muutos oli ULJAS-järjestelmä, joka muutti toiminnan lopullisesti atk-riippuvaiseksi.

Tärkeänä lähteenä työn tekemisessä olivat kuuden ulosottomiehen haastattelut, joista yksi on jäänyt jo eläkkeelle. Haastatteluista työhön saatiin tarkempaa tietoa ulosottomiehen työnkuvan muuttumisesta kuin pelkästään kirjallisuutta lukemalla. Vaikka haastateltavilla oli paljon tarinoita elävästä elämästä työuransa aikana, on opinnäyte työn painopiste pidetty faktatiedoissa.

Työn tuloksena saatiin yksiin kansiin suurimmat muutokset, jotka ovat koskeneet rahasaatavan perintää. Työn avulla on saatu syvempää tietoa siitä, miksi ulosotto toimii nykyisin, niin kuin se toimii, ja miksi muutoksia on tarvittu vuosien varrella matkalla kohti tehokkaampaa perimistöimeä.

ABSTRACT

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

University of Applied Sciences

Business Management

SONIA LENSU

Changes of job description of bailiff's influenced by ADP and a new law of enforcement

Bachelor's Thesis

49 pages + 8 appendices

Supervisor

Päivi Ollila. Senior Lecturer

Commissioned by

The execution office of Kymenlaakso, the office of Kouvo-la

September 2011

Keywords

a bailiff, the enforcement law, ULJAS, a money receivable

The job description of a bailiff has changed since 90's: automatic data processing system (ULJAS) has practically replaced all manual ways of working. Also a new enforcement law has made new changes. When old bailiffs retire, plenty of old knowledge, which is in itself valuable, vanishes with them.

The main purpose and goal of this thesis has been describing changes of garnishment from a bailiff's point of view during last the 20 years. Consequently many other functions of enforcement have had to define out as also functions of other personnel. The collection of money receivable is dealt from the beginning to the end of process comparing as much as possible the new and the old ways of working methods with each other. There have been also taking into account the changes of society which are necessary to describe when trying to understand the backgrounds of pressure for change.

A very important source, when making this thesis, was interviews with six bailiffs one of whom retired a few years ago. Great facts and information about the old ways of working were given in those interviews and it helped a lot during the writing process. The given facts of those interviews were many times much more precise than from books. Even though all six bailiffs had great stories during their careers, the main point of the thesis is still based on facts.

The result of the thesis is that now the most major changes of debt collections have been gathered to these covers. This thesis has helped to get deeper information about why enforcement works as how it works and why those changes have been needed during the last 20 years.

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO	6
2	ULOSOTTOTOIMINNAN KEHITTYMINEN	7
	2.1 Ulosoton organisaatio ja ulosottomiehet 1990-luvun alussa	7
	2.2 Ulosottotoiminnan ja organisaation kehittyminen 1990-luvulta vuoteen 2011.8	
	2.3 Kyläkierrokselta työpöydän ääreen - muutokset työtavoissa	9
	2.4 Ulosottotoimintaan vaikuttaneet yhteiskunnalliset muutokset	10
3	ULOSOTTOASIAN VIREILLETULO	12
	3.1 Ulosottooperusteet	12
	3.2 Ulosottohakemus	14
	3.3 Velallisen, velkojan ja ulosottoasian oikeellisuuden tarkastaminen	16
	3.4 Yhteistyö muiden viranomaisten kanssa ulosottoasian vireilletulovaiheessa	17
	3.5 Päätös ulosmittauksesta	19
	3.6 Uuden asian kirjaaminen	19
4	ULOSMITATTAVAN OMAISUUDEN ETSIMINEN	21
	4.1 Tietojen hankkiminen velalliselta	21
	4.2 Tietojen hankkiminen sivullisilta ja muilta viranomaisilta	22
5	RAHASAATAVAN ULOSMITTAUS	24
	5.1 Yleiset toimitusta koskevat asiat	24
	5.1.1 Toimituspaikka ja -aika	24
	5.1.2 Toimitustodistaja	25
	5.1.3 Toimitusta koskevat ilmoitukset	26
	5.1.4 Toimituksen julkisuus ja järjestyksenpito	27
	5.1.5 Pöytäkirja	27
	5.2 Palkan ulosmittaus	28
	5.3 Pankkitilin ulosmittaus	30
	5.4 Irtaimen omaisuuden realisointi ja takaisinotot	31
	5.5 Ulosmitattujen varojen tilittäminen	32

6	VELAN MAKSUJÄRJESTELYT	33
6.1	Maksukehotus	34
6.2	Maksuaika ja maksusuunnitelma	35
6.3	Velkajärjestely	37
7	ULOSOTTOASIAN PÄÄTTYMINEN	37
7.1	Päätyminen lopputilitykseen tai esteeseen	37
7.2	Lopullinen vanhentuminen ja määräaika	39
8	ULOSOTTOLAISTA ULOSOTTOKAAREKSI	40
9	ATK-JÄRJESTELMIEN KEHITTÄMINEN	41
9.1	Helsingin ulosottoviraston informaatiojärjestelmä eli HUVI	42
9.2	ULJAS	43
10	POHDINTA	45
	LÄHTEET	48
	LIITTEET	
	Liite 1. Siirtokirje	
	Liite 2. Ulosottoasian päiväkirjakortti	
	Liite 3. Ulosottoselvitys	
	Liite 4. Ulosmittausilmoitus	
	Liite 5. Pöytäkirja	
	Liite 6. Maksukielto	
	Liite 7. Maksukehotus	
	Liite 8. Estetodistus	

1 JOHDANTO

Ulosottotoiminta on kehittynyt viimeisen 20 vuoden aikana radikaalisti uusien atk-järjestelmien ja ulosottokaaren vaikutuksesta. Muutokset ovat heijastuneet suoraan ulosottomiehen työnkuvaan muuttaen käytäntöjä ja toimintamalleja sekä toimintaympäristöä. Suurin muutos on ollut ensinnäkin manuaalisen paperinkäsittelyn korvautuminen atk-järjestelmillä (HUVI ja ULJAS), minkä seurauksena ulosottomies on siirtynyt kenttätöystä työpöydän ääreen. Ulosottolaki uudistettiin kokonaisuudessaan, jonka tuloksena syntyi ulosottokaari.

Ulosottovirastosta on eläkkeelle jääneiden ulosottomiesten mukana kadonnut vanhaa osaamista ja tietoa, jotka uhkaavat kadota vähitellen kokonaan. Uudet ulosottomiehet oppivat uudet tavat työskennellä, mutta kuten monella muullakin alalla, on historia tärkeä osa nykypäivää: matka, joka on kuljettu vähitellen menneestä nykyisyyteen. Työn tavoitteena onkin kuvata niitä muutoksia, joita vuosien varrella 1990-luvun alusta lähtien on tapahtunut tähän päivään mennessä ja joita atk-järjestelmät toivat toimintatapoihin

Ajankohtaiseksi aiheen tekee sekin, että oikeusministeriö on herännyt katoavan tiedon ongelmaan valtakunnallisella tasolla. Keväällä 2011 oikeusministeriö lähestyikin pitkän uran tehneitä ulosottomiehiä toivoen heidän kirjoittavan työuransa varrella sattuneita tapauksia, jotka ovat jostain syystä jääneet mieleen tai olleet työn kannalta merkittäviä. Nämä tarinat kootaan muistelmiksi. Tämän opinnäytetyön lähestymistapa on enemmän käytännönläheinen ja tarinoiden sijasta huomio keskittyy niihin konkreettisiin muutoksiin, jotka ovat vuosien aikana tapahtuneet.

Työn toimeksiantajana on Kymenlaakson ulosottoviraston Kouvolan toimipaikka. Työn tärkeimpänä lähdemateriaalina ovat kuuden ulosottomiehen haastattelut. Viisi haastateltavista toimii edelleen ulosottomiehenä virastossa yhden haastateltavan viettäessä jo ansaittuja eläkepäiviä.

Aihepiirinä ulosottotoiminta on varsin laaja. Pelkän rahasaatavan perinnän lisäksi ulosottoviraston tehtäviin kuuluu muitakin toimia, kuten hädät, vankilapassitukset ja lasten tapaamisasiat. Jokainen näistä eri tehtävistä sisältää omat erityispiirteensä ja poikkeustilanteensa. Sen vuoksi kaikkea on mahdotonta käsitellä opinnäytetyössä ja aihe rajataan tarkastelemaan vain rahasaatavan ulosmittausta, jollaisia yleensä ovat

maksamattomat laskut ja muut velat. Sen vuoksi monessa kohtaa jätetään kokonaan huomioimatta ne ulosottoon liittyvät lainopilliset kohdat, jotka eivät suoraan liity rahaosaatavan perintään.

2 ULOSOTTOTOIMINNAN KEHITTYMINEN

2.1 Ulosoton organisaatio ja ulosottomiehet 1990-luvun alussa

Jotta ulosottomiehen työnkuvan muuttumista voidaan ymmärtää, on ensimmäisenä syytä tarkastella niitä organisaatorakenteeseen kohdistuneita muutoksia, jotka ovat kohdistuneet ulosottotoimintaan vuosien aikana. Lähtökohta tarkastelulle on ensinnäkin se, että hallinnollisesti Suomi oli vielä 1990-luvun alussa kaksijakoinen. Niin sanotuissa vanhoissa kaupungeissa toimivat sekä raastuvanoikeudet että maistraatit ja ulosottotoimintaa johti kaupunginvouti. Muissa kunnissa, ”maaseudulla”, toimivat vastaavasti nimismiehet. (Hallila & Havansi 1986, 22)

Ulosottotoimintaa voitiin tarkastella myös hallinnolliselta ja lainkäytöllisistä lähtökohdista, joissa kummassakin oli kyseessä periaatteessa sama asia. Ulosoton lainkäytöllinen organisaatio jakaantui 1990-luvun alussa kahteen suurempaan ryhmään: 1) ulosottomies ulosottoapulaisineen ja 2) ulosotonhaltijoihin. Ulosotonhaltijana toimi maistraatti (ns. vanhat kaupungit) tai läänihallitus (läänissä). Ulosotonhaltija tutki ja käsitteli ulosottoasioita ylitäytäntöönpanijana, ja niistä voitiin hakea myös muutosta ulosottomiehen tekemiin toimiin. Kuitenkin sekä maistraatin että läänihallituksen toiminta keskittyi vain tiettyihin, määrättyihin asiatyyppeihin. (Hallila & Havansi 1986, 24, 28)

1990-luvun alussa ei varsinaisesti ollut olemassa sellaista virkanimikettä kuin ”ulosottomies”. Tapauksen mukaan kyse oli useammasta virkamiesoikeudellisista nimikkeistä kuten kaupunginvouti, nimismies, ulosottoapulainen tai avustava ulosottomies. Usein kaupunginvoudin tai nimismiehen virkanimikettä kantoi vain yksi virkamies kerrallaan. Suurimmissa kaupungeissa, kuten Helsingissä, virkoja saattoi olla kaksi tai useampia. (Hallila & Havansi 1986, 31)

Kaupunginvoudit ja nimismiehet eivät useinkaan hoitaneet tavallisia ulosmittauksia vaan delegoivat ne eteenpäin ulosottoapulaiselle. Kaupunginvoudin ja nimismiehen tehtävä oli lähinnä ohjata ja valvoa alaistensa toimintaa, mikä sinällään oli merkityk-

sellistä, koska he vastasivat ulosottoapulaisen ja myöhemmin avustavan ulosottomiehen virheistä ja laiminlyönneistä, jos heidän voitiin osoittaa laiminlyöneensä valvontavelvollisuutensa. (Hallila & Havansi 1986, 31)

Kaupunginvouti ja ulosottoapulainen olivat erityisviranomaisia, jotka oli asetettu nimimiesmuotoisesti ulosottotoimintaa varten. Sen sijaan nimismiehen tehtävistä suurin osa oli hallinnollisia ja heidät laskettiin sen vuoksi kuuluvaksi hallintoviranomaisiin. (Suomen Kaupunginvoutien Yhdistys 1984, 24)

Ulosottoapulaisen toimivalta ei delegoinnista huolimatta koskenut kaikkia kaupunginvoudin tai nimismiehen toimivaltaan kuuluvia asioita (Hallila & Havansi 1986, 31).

Ulosottoapulaisen toimivaltaan kuulumattomia olivat Ulosottolain 1. luvun 5. §:n mukaan muun muassa arvokkaan irtaimen omaisuuden myyminen, pakkohuutokauppa, asioiden siirrot toisen paikkakunnan ulosottomiehelle ja virka-apupyynnöt.

2.2 Ulosottotoiminnan ja organisaation kehittyminen 1990 – luvulta vuoteen 2011.

Kun ulosottoa alettiin kokonaisuudistamaan, kohdistui se ensimmäisenä viranomaisorganisaatioon. Ulosotonhaltijalaitoksen olemassaolo lakkasi vuonna 1996, jolloin sen tehtävät siirrettiin muille viranomaisille. (HE 216-2001 vp, 73).

Ulosottomiesten nimitykset kokivat myös muutoksia vuosien aikana. Organisaatiokentteen uudistumisen ja toiminnan tehostumisen myötä ulosottopiirit kasvoivat ja nykyisin ne kattavat yhden kunnan sijasta useamman. Toisin sanoen nykyiset ulosottopiirit ovat muodostuneet useammasta kihlakunnasta. Edelleenkin ulosottomies ei sellaisenaan ole virkanimike, vaan sitä käytetään yleisnimenä tarkoittaen kuitenkin joko kihlakunnanvoutia tai kihlakunnanulosottomiestä. (Linna 2008, 27)

Johtava kihlakunnanvouti on ulosottoviraston päällikkö, jonka työkuvaan kuuluu viraston toiminnan kehittäminen, tuloksellisuudesta vastaaminen, toiminnan yhdenmukaisuuden valvominen, työjärjestyksen vahvistaminen ja tehtävien hoidosta määrääminen. Näiden tehtävien lisäksi johtava kihlakunnanvouti saa määrätä täytäntöönpanokirjojen, vakuuksien, haltuunotetun omaisuuden ja varojen asianmukaisesta hoidosta. (Linna 2008, 28-29)

Kihlakunnanvoudin tehtävät ovat suurin piirtein samanlaiset kuin entisellä nimismiehellä ja kaupunginvoudeilla oli. Kihlakunnanvoudit delegoivat tehtäviä kihlakunnanulosottomiehille (entiset ulosottoapulaiset ja avustavat ulosottomiehet). Tosiasiasa kihlakunnanulosottomiehet hoitavat ulosottomiehen tehtäviä varsin itsenäisesti omien aakkostensa (räätelin) mukaan. Ainoastaan ne tehtävät, jotka vaativat erityistä juridista osaamista ja joita ei ulosottokaaren perusteella voida antaa kihlakunnanulosottomiesten hoidettavaksi, kuuluvat yksinomaan kihlakunnanvoudeille. (Linna 2008, 27-28)

Käytännön työn kannalta on ulosottoviraston päälliköillä suuri merkitys siihen, millaista ulosottomiehen työ virastossa on. Kihlakunnan voudeilla on paljon valtaa päättää aivan arkirutiineihinkin liittyvistä asioista, jolloin he voivat omalla johtamistyylillään vaikuttaa niihin olosuhteisiin, jossa ulosottomiehet tekevät työtään. (Syd 2011)

2.3 Kyläkierrokselta työpöydän ääreen - muutokset työtavoissa

1990-luvun alussa ulosottomiesten työhön kuului runsas kenttätyöskentely ja asiakkaita tavattiin muutenkin nykyistä enemmän. Velalliset ja heidän elämäntilanteensa opittiin tuntemaan hyvin, mikä johti usein ainakin velallisen puolelta luottosuhteeseen ulosottomiehen kanssa. Kenttätyöskentelyn tärkeyden ymmärtää, kun otetaan huomioon se seikka, että ihmisten tavoittaminen, varsinkin syrjäseuduilla, saattoi olla paljon nykyistä hankalampaa, kun kaikilla velallisilla ei ollut edes lankapuhelinta. (Syd 2011) Avustavat ulosottomiehet eivät päässeet jumittumaan työpöytänsä taakse pitkäksi aikaa, vaan työ edellytti liikkuvuutta: haasteita ja maksukieltoja vietiin sinne ja tänne, velallisia käytiin toteamassa varattomaksi ja omaisuutta etsittiin paikan päällä velallisen asunnolla (Ruotjoki 2011).

Ulosmitattavaa omaisuutta tai varoja etsittäessä saatettiin verottajalle, autorekisterikeskukseen ja työvoimatoimistoon soittaa, mutta velallisen asunnolle mentiin toteamaan, mitä velallinen todella omisti (auto, talo, arvokkaampi irtaimisto). Jos pihassa oli auto, otettiin siitä rekisterinumero ylös, jonka perusteella myöhemmin selvitettiin auton omistaja. (Ruotjoki 2011)

Nykyisin, jos velallisen osoitetta ei ole selvästi tiedossa, siirtyy asia tuntemattomuusesteellä pois. Ennen sen sijaan ulosottomies lähti tutkimaan asiaa tarkemmin, jos osoitteesta oli edes sen verran selvillä, että velallinen asui jossain päin ulosotopiiriä.

Tarkemmat osoitetiedot, yleensä siis vain mökkipahan sijainti ulosottopiirin laitamalla, selvisi jututtamalla naapureita ja lähiseudun asukkaita. (Syd 2011). Saman velallisen luona saatettiin käydä useamman kerran.

Kierrokselle lähdettiin usein yksin, ellei sitten ollut välttämätöntä ottaa toimistolta mukaan toimitustodistajaa tai nimismiestä. Pelätä ei osattu eikä saatu. Ovatko ajat muuttuneet levottomammiksi, kun nykyisin jo pelkästään turvallisuussyistä asunnoille lähdetään kaksin? Kun asiakkaat ennen olivat korkeintaan vahvassa humalassa, ovat nykyisin huumeet tuoneet oman riskitekijänsä asiakastapaamisiin. (Syd 2011)

Ottaen huomioon kenttätyön ja asiakaskontaktien määrän todellisia vaaratilanteita oli vain harvoin. Leila Ruotjoella on pitkän uransa aikana ollut vain yksi todella vaarallinen tilanne, kun humalainen asiakas sai arvaamatta raivokohtauksen. Myllykoskelaiset veljekset olivat katsoneet läpi yön jalkapalloa ja ryypänneet tapansa mukaan ankarasti. Ruotjoki oli lähtenyt toimittamaan toiselle veljeksistä sakkohaastetta. Hoitaessaan asiaa haasteen saajan kanssa, raivostui toinen veljeksistä ties mistä syystä rynnäten paikalle vesuri kourassaan. ”*Kyllä henki salpaantui, että miten tässä nyt käy*”, Leila Ruotjoki muistelee, ”*kun miulla oli autokin siinä pihalla ja justinsa vaihdettu, niin ajattelin, että sen se teloo.*” Järki löysi onneksi omistajansa ajoissa ja niin henkilö- kuin omaisuusvahingoiltakin vältyttiin.

Suhtautuminen ulosottomiehen vierailuihin on vaihdellut paljon. Suurin osa asiakkaista suhtautui tapaamisen rauhallisesti, toiset olivat hermostuneita ja levottomia vain häviävän pienen osan ollessa todella hankalia. Ilkka Sydin ja Risto Laaksosen eräs ikimuistoinen asiakaskohtaaminen oli, kun velallinen järkyttyi ulosottomiehistä niin paljon, että päätti yrittää piiloutua – epäonnistuneesti sohvan taakse. Sydin ja Laaksosen tultua velallisen asunnolle olivat ovet auki eikä ketään vastassa, joten ulosottomiehet uskaltautuivat astua omalla luvallaan sisään. Ilmeisesti velallinen oli joutunut äkillisen ujouskohtauksen valtaan. Ujous vaihtui kuitenkin noloudeksi, kun Ilkka ja Risto kehottivat asiakasta mönkimään piilostaan esille. (Syd 2011)

2.4 Ulosottotoimintaan vaikuttaneet yhteiskunnalliset muutokset

Organisaation ja toimenkuvan kehittymisen lisäksi yhteiskunnassa on tapahtunut muutoksia, jotka ovat luoneet omalta osaltaan muutospaineita ulosottotoimintaan tai ovat muuten vaikuttaneet tapoihin työskennellä. Näiden muutosten kuvaaminen on välttä-

mätöntä siksi, jotta paremmin voitaisiin ymmärtää ne lähtökohdat, joiden perusteella ulosottomiehet nykyisin työskentelevät

Luonnollinen muutos on tietenkin se, että ulosottihakemusten määrä on kasvanut vuosien aikana. Vastapainona runsaammille asiamäärille on ulosoton tehostuminen. Atk-järjestelmän avulla voidaan käsitellä enemmän asioita lyhyemmässä ajassa, jolloin ulosoton tehokkuus ja nopeusvaatimukset toteutuvat.

Velallisten rakenteessa tapahtunut muutos on yksi huomattavimmista. Yhä nuoremmat velkaantuvat ja joutuvat omakohtaisesti tutustumaan ulosottomiehen toimintaan. Velallisten ikärakenne on myös painottunut niin, että yhä suurempi osa velallisista on nuoria. Syyt aikaiseen velkaantumiseen löytyvät muuttuneista mahdollisuuksista saada ja ottaa lainaa. Vain hyvin harvoissa tapauksissa velkaantuminen johtuu sairaudesta, työkyvyttömyydestä tai näihin verrattavista syistä. Useimmat ylivelkaantuvat yksinkertaisesti siitä syystä, etteivät osaa hahmottaa omien menojensa ja tulojensa suhdetta. (Syd 2011)

Vielä 1990-luvun alussa velkaa myönsivät pankit ja lainat annettiin jonkin selkeän hankinnan rahoittamiseen: asunto, auto tai aloittava yritys. Jos pankki ei myöntänyt lainaa, ei rahaa saatu muualtakaan. Nyt ihmisillä on paljon suurempi vapaus päättää omasta velkaantumisestaan, eikä se kaikkien kohdalla ole toimiva ratkaisu. Erilaisten pikavippiyritysten voittoa toiminta kertoo omaa tarinaansa: rahaa on helposti saatavilla, kukaan ei tarkasta lainanottajan maksukykyä (paitsi silloin, jos luottotiedot ovat jo menneet) eikä ymmärretä vanhan sanonnan syvintä merkitystä: velka on veli ottaessa, veljenpoika maksettaessa. Pahimmillaan joillakin alkaa jatkuva velkaantumisen kierre, kun uudella, suuremmalla lainalla yritetään maksaa edellistä pois. Lainaa otetaan nykyisin enemmän pelkkien elinkustannusten (tai korkeamman elintason) ylläpitämiseen. (Syd 2011)

Yhteiskunnallisia muutoksia on tapahtunut myös tutkittaessa ihmisten työuraa. Vielä 80-luvulla työttömyyttä ei ollut yhtä paljon kuin nykyisin ja monet olivat saattaneet olla samoissa työpaikoissaan vuosia. Elämä oli turvatumman tuntuista kuin nykyisin. Tällä hetkellä jatkuvat irtisanomiset ja pätkätyöt tuovat turvattomuutta. Vakituisen työpaikan turvin otettu asuntolaina voi nopeasti olla painajainen maksaa, kun yrityksen toimintaa supistetaan tuotannollis-taloudellisista syistä. (Syd 2011)

Osa ulosoton asiakaskunnasta on niin sanottuja ”vakioasiakkaita”, joille uusia asioita tulee silloin tällöin. Monet, vaikkakaan eivät kaikki, ovat moniongelmaisia, joiden taakkana ovat työttömyys, päihteiden käyttö ja sosiaalisten suhteiden rikkonaisuus. Velallinen on keltasta pudonnut, yhteiskunnan armoille jäänyt ihminen, joka yrittää elättää itsensä tuilla. (Jormakka 2011).

Huomattavaa on myös, että rahankäyttötottumukset tuntuvat periytyvän ”isältä pojalle”. Jos isovanhemmat ja vanhemmat ovat olleet veloissa, on todennäköisempää, että myös heidän lapsensa ovat velan ottamisen ja rahankäytön suhteen vapaamielisempiä (Jormakka 2011). Näin herääkin kysymys, millaisia perillisiä pikavippilainaaajien sukupolvi tulee jättämään jälkeensä, jos kehitys jatkuu samanlaisena, kuin se on ollut viimeisen kymmenen vuoden aikana? Ulosoton kannalta tilanne näyttää ainakin tällä hetkellä siltä, etteivät työt ole loppumassa.

3 ULOSOTTOASIAN VIREILLETULO

Ulosottohakemuksen käsittely sen saavuttua kuului aikanaan ja kuuluu yhä edelleen kirjaussihteerien työnkuvaan. Ulosottomiehen työpöydälle asia saapui vasta sen jälkeen, kun tarvittavat alkutoimet olivat suoritettu. Nimismies, joka toimi ulosottoasioiden päällikkönä, tarkasti 1990-luvun alkupuolella (ennen atk-järjestelmien yleistymistä) jokaisen hakemuksen tiedot erikseen, ennen kuin ne annettiin sihteereille kirjattavaksi.

3.1 Ulosottoperusteet

Ulosottokaassa ja vanhassa ulosottolaissa ovat määriteltyinä ulosottoperusteet, joiden nojalla ulosmittaus voidaan suorittaa. Mikä tahansa asiakirja ei käy ja ulosottoperusteiden luettelot ovat olleet tyhjentyviä. Jollei jotain asiakirjatyyppejä ole mainittu ulosottoperusteeksi, ei se oikeuta ulosmittauksen suorittamiseen. Ulosmittaus voidaan myös suorittaa vain sitä henkilöä vastaan, ketä ulosottoperuste koskee. Käytännössä siis hyväksytyllä ulosottoperusteella ei voida vaatia velallisen takaajaa maksamaan velkaa vaan takaajalle on haettava oma ulosottoperusteensa. (Koulu & Lindfors 2009, 97 - 100).

Ulosottoperusteet voivat ulosottokaaren mukaan oikeuttaa seuraavanlaisiin velvoitteisiin: maksuvelvoite, velvoite luovuttaa toiselle kiinteää tai irtainta omaisuutta, velvoi-

te luovuttaa rakennus, huoneisto tai muu tila tai velvoite tehdä jotain. Näihin toimiin oikeuttavia ulosottoperusteita ovat tuomioistuimen antamat tuomiot rikos- ja riita-asioissa, turvaamistoimipäätökset, välitystuomio ja hallintuomioistuimen päätökset, joista on erikseen säädetty laissa (Koulu & Lindfors 2009, 99). Julkiset saatavat, kuten verot, voidaan laittaa suoraan perintään ilman ulosottoperustetta.

Lähtökohta ulosottoperusteelle on sen selvyys ja yksiselitteisyys. Tämä tarkoittaa, että perusteessa on tarkoin eritelty ulosoton hakija, maksuvelvollinen sekä tuomiosta se, mihin ulosottoimet kohdistuvat. Ulosoton hakijan henkilötiedot tulee olla mahdollisimman tarkoin kirjattu, jotta missään vaiheessa ei synny epätietoisuutta siitä, kenelle saadut varat tilitetään. Maksuvelvollisesta tulee antaa myös tarvittavat tiedot, joiden perusteella velvoitteet voidaan kohdistaa oikeaan henkilöön. Sosiaaliturvatunnus on yksi näistä kriteereistä. (Koulu & Lindfors 2009, 100)

Ulosottoperusteet eivät ole radikaalisti muuttuneet vuosien aikana. Lisäksi edellä mainitussa listassa vain maksuvelvoitteet koskevat rahasaatavien perintää. Sen vuoksi ulosottoperusteiden muuttumista 1990-luvun alusta tähän päivään tarkastellaan vain maksuvelvoitteen täytäntöönpanon osalta.

Ulosottolain aikaan ulosottoperusteina toimivat maksamismääräykset, joita oli määrällisesti eniten ennen niiden korvautumista yksipuoleisilla tuomioilla. Maksamismääräystä säädeltiin omalla lailla: maksamismääräyslailla (MaksamisMäärL). Se muistutti ulosottoperusteena lainhakupäätöstä muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta. Sen saaminen oli yleensä helpompaa kuin lainhakupäätöksen. Negatiivisena ominaisuutena oli, että velallinen saattoi pelkällä ilmoituksella tehdä maksamismääräyksen turhaksi. Jos ilmoitusta ei tullut, saatiin määräyksellä periä saaminen ja hakijan kulut. (Ellilä 1970, 235)

Maksamismääräys haettiin yksipuoleisen tuomion tavoin käräjäoikeudesta, ja sillä saatiin perittyä velasta niin pääoma kuin korotkin. Tiedoksianto tuli suorittaa tietyssä ajassa velalliselle. Suurin ero nykyiseen yksipuoleiseen tuomioon olikin, ettei maksamismääräyksellä voitu hakea häätöä maksamattomien vuokrien vuoksi, vaan häädölle tuli hakea erillinen häätöpäätös käräjäoikeudesta. Käräjäoikeuden tuomioiden lisäksi Läänihallituksesta saatiin välillä lainhakupäätöksiä, mutta niiden määrä oli huomattavasti vähäisempi. (Syd 2011)

Maksamismääräykset lakkautettiin jo ennen ulosottolain uudistuksia. Sen hankaluus käytännössä oli, että useamman velallisen yhteisvastuullisesti ottamassa velassa, velkaosuus oli jaettu siten, että jokaisella velallisella oli oma maksamismääräyksensä. (Puranen 2011)

Ulosottokaaren 2. luvun 2. §:ssä on määriteltyinä nykyiset ulosottoerusteet. Verrattuna aikaisempaan, ovat pykälien sisällöt selkeytyneet, osa perusteista on muuttunut tai jäänyt pois ja vastaavasti niiden tilalle on lakiin sisällytetty uusia perusteita, jotka kuitenkin käsittelevät muita kuin maksuvelvoitteen täytäntöönpanoa. Suurimmat erot Ulosottokaareissa ja Ulosottolaissa mainituissa perusteissa ovat maksumääräyksen poisjäänti ja osamaksukauppa- ja elatusapusopimusten maininnan lisääminen.

Aiemminkin osamaksukauppaa koskeva ulosottomiehen tilityspöytäkirja ja vahvistettu elatusapusopimus olivat käypiä ulosottoerusteita, mutta niitä ei suoraan mainittu ulosottolaissa. Koska kyseessä oli kuitenkin varsin yleiset ja tärkeät sopimukset, ne otettiin omaksi maininnakseen. (HE 216-2001)

3.2 Ulosottohakemus

Ulosoton hakeminen on nykyisellään helppoa. Ulosottohakemus jätetään mihin tahansa ulosottovirastoon sisältäen velkojan ja velallisen tiedot, sekä tiedot saatavasta. Hakemuksen jättötapojakin on monia: hakemus voidaan toimittaa tuomalla se henkilökohtaisesti virastoon, lähettämällä postin välityksellä (kirjallisena), jättämällä hakemus sähköisellä viestillä tai suoraan ULJAS-järjestelmään (tietojärjestelmähakija). (Linna & Leppänen, 205) Jos velallinen asuu eri ulosottopiirissä kuin hakija, toimitetaan ulosottohakemus viran puolesta oikeaan ulosottopiiriin (Linna & Leppänen, 207). Ennen tietoliikennettä ulosottohakemuksen ainoa mahdollinen jättötapa oli kirjallinen hakemus. Kirjallinen hakemus voitiin jättää postiin tai tuoda perille lähetin välityksellä, mutta silloin vastuu asiakirjan perille saapumisesta oli hakijalla (Hallila & Havansi 1986, 96)

Ennen vuoden 2003 ulosottolainmuutosta oli voimassa laki (ulosottolaki 3. luku 21 §), joka määräsi, että ulosottohakemus oli toimitettava velallisen asuin- tai kotipaikan ulosottomiehelle. Puhuttiin oikeuspaikka- eli forum-säännöksistä, jotka sisälsivät kotipaikan lisäksi säännöksiä erilaisista velallisen omaisuuslajeista kuten määräala ja pesäosuus. (HE 216-2001 vp, 168) Toissijaisena oikeuspaikkana ensisijaisen asuin- ja

kotipaikan lisäksi mainitaan velallisen olin- tai tapaamispaikka tai paikka, jossa hänellä on omaisuutta tai jossa hän työskentelee. Paikkakunta, jossa ensimmäisen asteen tuomio on annettu, toimii viimesijaisena oikeuspaikkana (HE 216-2001 vp, 77).

Forum-säännösten luopumisen tausta-ajatuksena oli, ettei ulosoton oikeusturva heikkenisi säännöksen myötä.(HE 216-2001, 168). Kun aikaisemmin Suomi oli jaettu kohtuullisen tiukkoihin ulosottopiireihin, uudistusten ja ULJAS-järjestelmän avulla saatiin aikaiseksi ”Suomen ulosottopiiri”, jossa jokaisen ulosottomiehen toimivalta oli kaksijakoinen: vuoden 2003 uudistuksen jälkeen jokaisella ulosottomiehellä oli toimivaltaa vastaanottaa mikä tahansa hakemus, mutta käsitellä vain hänelle kuuluvat hakemukset (Töyrylä 2007, 33). Forum-säännöstenkin aikana ulosottomiehellä oli velvollisuus siirtää hakemus oikealle ulosottomiehelle (UL 3:21 a).

Täytäntöönpanoa haettaessa 1990-luvulla oli hakemuksessa mainittava hakijan omat tiedot yhteystietoineen, jotta tarvittavat tiedoksiannot voitiin lähettää. Yhtäläillä hakijan vastuulla oli täyttää velallisen tiedot hakemukseen, sekä se, millaista ulosottoa hän aikoo hakea (Halila & Havansi, 96). Nykyisin hakija voi valita suppean ulosoton tai pyytää saatavan merkintää passiivirekisteriin, jota ei ennen ulosottokaarta tunnettu.

Suppeassa ulosotossa hakija voi valita, että ulosmitattavan omaisuuden etsiminen kohdistetaan ainoastaan sellaiseen omaisuuteen, jota ei tarvitse realisoida, kuten esimerkiksi pankkitiliin tai ulosmittaus suoritetaan palkasta. Jos velalliselta ei löydy ulosmittavia varoja tai omaisuutta, asia voidaan jättää lepäämään ulosottoon eli passiivirekisteröidä. Sen aikana ulosottoasialle ei aktiivisesti tehdä mitään, mutta jos velallisen omaisuutta löytyy ”vahingossa”, jonkin muun asian yhteydessä, voidaan passiivirekisteröity asia saattaa loppuun ulosmittauksella.

Ulosottolain aikaan hakemukseen tuli liittää tuomioistuimesta saatava toimituskirja, joka alioikeuden tuomioissa oli ote pöytäkirjasta, johon oikeus oli kirjoittanut tuomiot ja päätökset. (Halila & Havansi 1986, 97)

Selkeä muutos aikakausia verrattaessa on havaittavissa perimistoimistojen osalta, joiden lukumäärä on lisääntynyt huomattavasti (Puranen 2011). Yritysten kannalta perintätoimistot ovat helppoja välikäsiä, jotka hoitavat saatavien perinnän hakemusten täyttämistä ja ulosottoperusteen hakemisesta alkaen. Yritykset voivat keskittää näin

omia voimavarojaan muihin toimintoihin. Negatiivisena puolena tosin perimistöimistöissa on se, että ne lisäävät kustannuksia velalliselle.

3.3 Velallisen, velkojan ja ulosottoasian oikeellisuuden tarkastaminen

Ennen atk-järjestelmiä ulosottoon saapuneet päätökset kulkivat nimismiehen tai kaupunginvoudin tarkastettavana. Tarkastamisen jälkeen asiat vietiin kirjaussihteereille ja siitä edelleen ulosottoapulaisille, jotka aloittivat käytännön toimet perinnän suorittamiseksi. Nykyisin kukaan ei enää tarkasta erikseen saapuneita päätöksiä, vaan mahdolliset puutteet tulevat ilmi siinä vaiheessa, kun sihteerit alkavat kirjaamaan niitä koneelle. (Ahonen & Ruotjoki 2011)

Ulosottovirastolla on nykyisin käytössään laajat mahdollisuudet tarkastaa velallisten tiedot esimerkiksi väestörekisterikeskuksesta. Siitäkin huolimatta hakijan vastuussa on täyttää ulosottohakemus huolellisesti ja tarvittavilla tiedoilla, tarkoittaen siis myös velallisen tietoja. Puutteellista hakemusta, jota ei voida riittävän tarkasti yksilöidä, ei voida ottaa käsittelyyn, vaan se palautetaan esteellisenä hakijalle takaisin. Olennaisin tieto on velallisen henkilötunnus. (Laaksonen 2011)

Koska ennen ulosottomiehillä oli käytössään vähemmän mahdollisuuksia käyttää valtakunnallisia rekistereitä, vaadittiin lähtökohtaisesti hakemuksen huolellista täyttämistä. Suurimmassa osassa hakemuksista oli tarvittavat tiedot: nimi, henkilötunnus ja osoite (Ruotjoki 2011). Joskus esimerkiksi maksamismääräyksestä saattoi puuttua henkilötunnus tai osoite oli muuten ylimalkainen. Osoitteiden epämääräisyys saattoi selittyä sillä, että velallinen asui maaseudulla, jolloin osoitetietoina saattoi olla maininta vain kylästä, esimerkiksi ”Jaala/Verla”. Toisinaan maksamismääräyksiä oli haettu kokonaan väärälle ihmiselle. Kun samassa ulosottopiirissä asui monta ”Ville Virtasta” eivätkä henkilötietojen tarkastamisen mahdollisuudet olleet nykyisen vertaiset, saattoi velalliseksi joutua väärä Virtanen. Erehdys huomattiin usein kentällä, kun oletettu velallinen olikin autuaan tietämätön asiasta. (Syd 2011)

Siinä erittäin harvinaisessa tapauksessa, että jonkin virheen vuoksi velkaa aletaan periä väärältä henkilöltä, luotetaan ihmisten reagointiin. Luonnollista on, että aiheettoman ulosottokirjeen tupsahdettua postilaatikosta henkilö ottaa yhteyttä tiedustellakseen, mistä asiassa mahtaa olla kyse. (Ahonen 2011)

Hakijan asialegimitaatio voi perustua ulosottooperusteeseen tai nykyisin vielä useammin asianosaisseuraantoon. Monet yritykset siirtävät perittävät saatavat perintätoimistoille, jotka hoitavat ulosottoasian sen hakemisesta aina varojen tilitykseen. Joko perintätoimistot hoitavat asiamiehenä asiaa, jolloin saadut varat tilitetään toimeksiantajalle. Toinen vaihtoehto on, että perintätoimisto ostaa saatavan alkuperäiseltä velkojalta, jolloin heidän oikeutensa velkaan loppuvat. (Linna & Leppänen 2005, 244-245).

Asian tiedot saadaan tarkastettua ULJAS-järjestelmästä. Jotkin asiat ovat saattaneet olla aikaisemminkin perinnässä, jolloin voidaan nähdä, paljonko saatavalle on aikaisemmin kertynyt varoja. Asian oikeellisuuden tarkastaminen konkretisoituu silloin, kun ulosottooperuste on viittä vuotta vanhempi. Asian vanhentuminen on täytynyt tällöin katkaista aiemmin, jotta ulosottoa voidaan jatkaa. (Linna & Leppänen, 239-240)

3.4 Yhteistyö muiden viranomaisten kanssa ulosottoasian vireilletulovaiheessa

Ulosottokaaren 3. luvun 108. §:n ensimmäisen momentin mukaan ulosottomiehellä on oikeus virka-apuun kaikilta viranomaisilta. Valtion viranomaisista veroviranomainen lienee yleisin, mutta sosiaali-, poliisi-, tulli-, ja rajaviranomaiset kuuluvat lain piiriin. Tietyissä tilanteissa virka-apua voidaan pyytää myös erilaisilta asiantuntijoilta, kuten esimerkiksi tilintarkastuksen erityisosajalta, tai toimitsija, joka hoitaa hänen hoitoonsa uskottua omaisuutta. (Linna 2008 29 - 30).

Erikseen mainittava on myös ulosottoviranomaisten keskinäinen virka-apu eri piirien välillä, jos se on tarkoituksenmukaista. Virka-apu voi olla pelkästään olennaisten tietojen antamista tai toinen ulosottomies voidaan valtuuttaa suorittamaan jokin toimenpide. (Linna & Leppänen 2005, 281). Yhteistyötä muiden ulosottovirastojen kanssa käydään esimerkiksi sellaisissa tapauksissa, että jokin asia on siirretty omasta piiristä jonkin toiseen piiriin tai se saapuu toisesta piiristä eli useimmiten velallisen muuttaessa paikkakunnalta toiselle. Joskus joudutaan kyselemään velallisen historiatietoja tai halutaan saada lisää tietoja jostain muusta asiasta. (Jormakka 2011).

Vanhan ulosottolain (UL 4:18d, 3) mukaan ulosottoapulaisilla ei ollut oikeutta siirtää ulosottoasiaa toisen ulosottopiiriin ulosottomiehelle eikä pyytää virka-apua. Virka-apupyynnöt kuuluivat nimismiehen ja kaupunginvoudin toimivaltaan. Huomattavaa on myös se, että nimismiehet toimivat samalla poliisiviranomaisina, joten heillä oli tarvittaessa mahdollisuus määrätä käytettäväksi sellaisia voimatoimia, joihin ulosottoviran-

omaisilla ei ollut toimivaltaa. Kaupunginvoudeilla ei ollut vastaavanlaisia oikeuksia. (Hallila & Havansi 1986 ,95- 99)

Kuten nykyisinkin, suurin osa eri ulosottovirastojen tekemästä yhteistyöstä oli velalliskohtaisten asioiden siirtäminen piiristä toiseen velallisen muuttaessa. Asiakirjojen siirrosta huolehti se ulosottopiiri, jossa asiakirjat olivat. Käytännössä nimismies laati siirtokirjeen dokumenttien saatteeksi, ja koko nippu lähetettiin siihen ulosottopiiriin, jonne velallinen oli muuttanut. Esimerkin siirtokirjeestä on liitteessä 1 (LIITE 1). Tieto velallisen muutosta saatiin usein tietää vasta sitten, kun posti palautti velalliselle lähetetyn kirjeen takaisin ulosottovirastoon. Postilla oli omat osoitetoimistonsa, josta ulosottomies saattoi tiedustella uutta osoitetta. Uusi osoite laitettiin siirtokirjeen mukana uuteen ulosottopiiriin. Toisinaan tieto muutosta saatiin naapureilta, kun velallista yritettiin tavoittaa hänen vanhasta osoitteestaan. (Syd 2011).

Tarvittavan virka-avun voi nykyisin saada nopeastikin tietoliikenteen avulla. Kun asiakirjat jouduttiin lähettämään konkreettisesti postissa toiseen ulosottopiiriin, tiedon kulku kesti. (Syd 2011) Nykyisen HELPnetin (valtion virastojen sisäinen puhelinluettelo) ansiosta, on helppoa löytää oikean henkilön puhelinnumero toisesta ulosottopiiristä (Puranen 2011).

Huolimatta siitä, että ulosottomiehet työskentelivät ennen atk-järjestelmiä huomattavan paljon kentällä, he tarvitsivat todella harvoin poliisin virka-apua. Vain jos etukäteen tiedettiin asiakkaan olevan hankala tai vaarallinen, saatettiin pyytää poliisin apua.

Eija Puranen kertoi haastattelussaan eräästä television takaisinotosta:” *Kun mä menin sinne (hakemaan televisiota) niin sehän oli, etten mä sulle mitään anna. Sellanen nuori likka. Sit mä tulin poliisiasemalle siihen päivystykseen, missä ne poliisit oli, ettei se antanu mulle sitä telkkaria ja mun pitää se takaisinotto tehdä. Me lähettiin maijalla ja kiltisti tyttö luovutti television. Että kyllä meillä poliisiin kanssa pelasi virka-apu.”*

Toisinaan viranomaisten virka-apu toimi toisin päinkin. Myllykoskella oli eräs kulmakunta, jossa asui romaneja kolmessa eri talossa kolmella eri sukunimellä. Poliisi ei osannut tunnistaa romanimiehiä toisistaan ja nämä puolestaan osasivat hyvin pelata omiensa puolesta antamalla poliiseille vääriä tietoja kunkin menemisistä ja tulemisista. Sitten kerran poliisit ottivat Leila Ruotjoen mukaansa tunnistamaan herroja toisistaan, kuka kukin oli. (Ruotjoki 2011)

Lastensuojeluviranomaiset saattavat pyytää tietoja ulosottomiehiltä lastensuojeluun liittyvistä asioista esimerkiksi mahdollisista elatusapurästeistä (Jormakka 2011). Kouvolaan poliisitalolla on omat sosiaalivirkailijansa, joiden kanssa ulosottomiehet tekevät yhteistyötä ja välittävät tietoja puolin ja toisin. (Puranen 2011). Niinkin tavalliselta tuntuva asia kuin yhteisen kahvihetken viettäminen poliisien kanssa samassa pöydässä saattaa tarjota molemmille osapuolille mahdollisuuden saada työtä helpottavia vihjeitä (Laaksonen 2011).

3.5 Päätös ulosmittauksesta

Päätös ulosmittauksesta tehdään ULJAS-järjestelmässä. Kaikki tarvittavat tiedot kuten maksukielto, suojaosuus, huollettavat ja työnantaja, syötetään ohjelmaan, joka suorittaa tarvittavat laskutoimet annettujen tietojen perusteella. Useimmat tiedot, kuten maksukielto, lähtevät järjestelmän välityksellä automaattisesti eteenpäin, jolloin siitä ei tarvitse huolehtia konkreettisesti. Myös velalliselle lähtee automaattisesti tieto palkan ulosmittauksesta. (Laaksonen 2011).

Ulosmittauspäätös tarvittavine asiakirjoineen voitiin suorittaa ennenkin kirjoituspöytätyönä. Pöytäkirjat laadittiin käsin kirjoituskoneella samoin kuin maksukiellot ja muut asiakirjat. Usein maksukiellot käytiin kuitenkin viemässä työnantajille suoraan tai lähetettiin postin välityksellä. (Ruotjoki 2011).

3.6 Uuden asian kirjaaminen

Sihteerit kirjaavat uudet ulosottoasiat ULJAS-järjestelmään käyttäen apunaan tuomioita ja ulosottohakemusta, josta tarvittavat tiedot saadaan selville. Ohjelman avulla kirjaaminen on nopeaa ja tarvittavat laskutoimitukset, esimerkiksi korkojen määrät, saadaan syötettyä nopeasti, ja tiedot voidaan myös muuttaa helposti, jos tarvetta myöhemmin ilmenee.

Ennen asiat jouduttiin kirjaamaan erillisille päiväkirjakorteille, jotka muodostivat diaarin. Ulosottolain 1. luvun 11. §:n mukaan ulosottomiehen ja ulosottohaltijan oli pidettävä päiväkirjaa käsittelemistään ulosottoasioista (LIITE 2). Päiväkirjat taas järjestettiin kortistoksi. Päiväkirjan pidolle oli tarkat määräykset ja ulosotonhaltija tarkasti joka vuosi ulosottomiehen pitämän päiväkirjan, minkä lisäksi ulosottomiehen tuli lähettää vuosi-ilmoitus, johon oli kirjattuna kaikki vuoden aikana käsitellyt asiat. (Halila &

Havansi 1986, 104). Kortiston yhteydessä on usein erillinen tarkastuskortti tai tarkastuskirja, johon tehty tarkastus merkitään päivämäärineen ja allekirjoituksineen. (Ellilä 1970, 383).

Julkisille (pp-asiat) ja ulosottoperusteeseen perustuvat saamisille (up-asiat) oli molemmille omat kortistolaatikkonsa. Pp-asiat tulivat valmiiksi tarvittavin tiedoin täytettynä lähettäjältä eli siis verottajalta, vakuutusyhtiöistä ja muilta julkisilta hakijoilta, joiden ei tarvinnut erikseen hakea tuomiota. Diaarissa päiväkirjakortteja oli neljä samasta asiasta. Tuomioon perustuvissa asioissa sihteerit täydensivät tyhjiin päiväkirjakortteihin kaikki tarvittavat tiedot: hakijan, velallisen, saatavan ja tilinumerot. (Syd 2011) Valmiit kortit menivät nimismiehelle, joka delegoi ne eteenpäin ulosottoapulaisille siltä osin, kuin se oli mahdollista.

Päiväkirjakortissa oli kolme tai neljä osaa. Päällimmäinen oli diaarikortti, toinen oli pääkortti, johon toimisto teki merkintöjä ja kolmas kappale jäi avustavalle ulosottomiehelle, ja sen avulla perintää jatkettiin. Maksukehotukset kaikkine tietoineen kirjoitettiin tästä avustavalle ulosottomiehelle jääneestä versiosta. Jos yksi päiväkirjakortti ei riittänyt yhdelle velalliselle, liitettiin korttiin jatkokortti. Jatkokorttien määrä ei ollut millään tavalla rajoitettu, vaan niitä saattoi olla useita kappaleita. (Ruotjoki 2011)

Päiväkirjaan (ja kortistoon) oli jokaista asiaa varten merkittävä asian järjestysnumero, saapumispäivämäärä, ulosottoperuste, hakijan tiedot (nimi, ammatti, osoite), velallisen asuin- tai kotipaikka ja saatavan määrä ja laatu. Päiväkirjaan kirjattiin kaikki ne toimet, joihin ulosottoasiassa oli ryhdytty samoin kuin kaikki asialle kertyneet tilitykset. Kun ulosottoasia saatettiin loppuun, merkittiin päiväkirjakorttiin hakijalle tilitetyt rahat ja tilityspäivä. (Ellilä 1970, 382) Käytännössä korttiin kirjattiin kirjainlyhenne ”LOP” ja kortti taltioitiin lopullisten asioiden laatikkoon (Puranen 2011).

Päällikkö tarkasti kolme tai neljä kertaa vuodessa korteista, oliko kyseiselle asialle tehty mitään toimia. Seurantakin oli siis manuaalista, kun nykyisin ULJAS hoitaa sen automaattisesti, mikä tietenkin säästää työtunteja. (Syd 2011).

Jos ulosottoasia loppui esteeseen, merkittiin sekin päiväkirjakorttiin. Samoin kortti toimi dokumenttina myös myönnetylle maksuajalle. Kaiken kaikkiaan päiväkirjakortista voitiin todentaa ulosottoasian subjektiivinen ja objektiivinen puoli eli ketkä ovat asianosaiset ja mitä asia koskee. (Ellilä 1970, 383).

Olennaista oli myös se, että päiväkirja oli julkinen asiakirja, josta kenellä tahansa oli oikeus saada tietoa julkisuuslain perusteella. Kun päiväkirjaan tehtiin merkintä, tuli se julkiseksi. (Ellilä 1970, 384).

4 ULOSMITATTAVAN OMAISUUDEN ETSIMINEN

4.1 Tietojen hankkiminen velalliselta

Velallisella on velvollisuus antaa ulosottomiehelle tietoja itsestään tietyin rajoituksin. Annettavin tietoihin kuuluva velallisen osoitetiedot, perhe- ja etenkin elatustiedot, omaisuus (tulot, varat, velat, osakkuudet), tiedot palkasta tai elinkeinotulosta, työpaikka, sopimukset ja sitoumukset (jos vaikuttavat velallisen asemaan) sekä muut sellaiset tiedot, jotka vaikuttavat hänen taloudelliseen tilanteeseensa. Siinä tapauksessa, että kyse on takaisinotosta tai omaisuuden realisoinnista, on velallisen annettava niitä koskevat tiedot. (Linna 2008, 78-19) Ulosottokaaren tultua voimaan velallisen tietojenanto-velvollisuus kasvoi ja hänen tulee antaa tiedot muun muassa pankkitalletuksista, joita ei vanhan ulosottolain aikaan voinut saada pankkisalaisuuden vuoksi. (HE 216-2001 vp)

Nykyisin velallisen kanssa voidaan tehdä velallisselvitys, joita on kolme erilaista valittavaksi tilanteen mukaan. ULJAS-järjestelmässä oleva velallisselvitys on kaikista kevyin käsittäen yhteensä kuusi kysymystä alakohtineen, ja se tehdään lähes poikkeuksetta jokaisen velallisen kanssa. Suppea velallisselvitys voidaan tehdä puhelimesta, mutta laajempia varten velallisen on saavuttava paikalla jo senkin vuoksi, että niihin tarvitaan velallisen allekirjoitus. (Syd 2011)

Asiakirjanhallintajärjestelmästä löytyvät kaksi muuta, joissa toisessa on 70 kysymystä ja toisessa 90. Elinkeinonharjoittajille on olemassa omat selvityksensä. Laajempi velallisselvitys tehdään siinä tapauksessa, että perusselvitys ei riitä ulosoton tarpeisiin. (Syd 2011) Laajemmille selvitykselle on myös euromääräiset rajat ja toisaalta päätökseen sen teettämisestä vaikuttaa asian laatu (Laaksonen 2011).

Velallisselvityksiä tehtiin ennen lakiuudistuksiakin, mutta huomattavasti vähemmän. Selvityksiä ei pidetty yksinkertaisesti yhtä tärkeinä kuin nykyisin. Ulosottolain 3.luvun 33. §:ssä määrättiin, että velallisen täytyy antaa tarvittavat tiedot varallisuudestaan ja työpaikastaan sekä tietenkin yhteystietonsa. Tarvittaessa velallisen oli laadittava luet-

telo varoistaan, veloistaan ja omaisuudestaan tai allekirjoitettava ulosottomiehen laatima luettelo. Vanhassa ulosottokirjallisuudessa käytetään termiä ”ulosottovala” (ilmais- eli manifestaatiovala) (Ellilä 1970, 434). Esimerkki vanhasta ulosottoselvityskaavakkeesta on liitteessä kolme (LIITE 3).

Päätös ulosottoselvityksen tekemisestä jäi ulosottoapulaiselle ja se tehtiin, jos asian laatu vaati sitä. Velkojat saattoivat myös pyytää ulosottoselvitystä tehtäväksi, joskin pyyntöä ei tarvinnut noudattaa. Näin kuitenkin tehtiin, koska ulosottoselvityksellä turvattiin oma selusta siinä tapauksessa, että velallisen antamat tiedot eivät olleet oikeita. (Syd 2011)

Velallisselvitys voi toimia myös eräänlaisena rehellisyysmittarina ottaen huomioon ulosottomiesten nykyiset mahdollisuudet hyödyntää erilaisia rekistereitä ja saada melko kattava kuva velallisen omaisuudesta ja taloudellisesta tilanteesta ennen ulosottoselvitystä. Jos ajatellaan velallista, jonka asia on ulosotossa ensimmäistä kertaa ja hän antaa toimistaan totuudenmukaisen kuvan, voidaan olettaa, että esimerkiksi mahdollisuus maksusopimukseen on todennäköisempi. Jos ulosottomies selvitystä tehdessään tietää velallisen valehtelevan minkä ehtii, on pohja neuvotteluilta pois. Tietenkin omaisuus tai varallisuus, joka ei näy rekistereissä tai tileillä, jää ulosmittauksen ulkopuolelle. Tosin ennen kehittyntä atk- ja rekisterijärjestelmää ja vapaita pankkikyselyitä, oli omaisuuden piilottaminen jokseenkin helpompaa.

4.2 Tietojen hankkiminen sivullisilta ja muilta viranomaisilta

ULJAS-järjestelmän avulla ulosottoviranomaisilla on laajat mahdollisuudet hankkia velallisesta perustietoja erilaisten rekisterien kautta. ULJAS on yhteydessä valtakunnallisiin järjestelmiin: väestörekisterikeskukseen, verottajaan, työviranomaisiin, kansaneläkelaitokseen ja Eläketurvakeskukseen. (Linna 2008, 76).

Ulosottomies voi hankkia tietoja myös muilta sivullisilta. Edellytyksenä on tiedonsaannin välttämättömyys (Linna 2008, 83). Sivullisella ei kuitenkaan tarkoiteta ketä tahansa velallisen kanssa tekemisissä olevaa tahoa tai ihmistä, kuten esimerkiksi puolisoa, ystäviä tai naapureita vaan yleensä sivullistahon tulee olla velallisen kanssa jonkinasteisessa sopimussuhteessa. Hyvänä ja yleisenä esimerkkinä ovat pankit, vakuutusyhtiöt ja työnantajat. Viimeksi mainituilla on velvollisuus antaa ulosottoviranomaiselle tietoja sakon uhalla. Pelkän puhelinsoiton perusteella ei tietoja vielä saada, mikä

osoittaa vain tervettä epäluuloisuutta, mutta kirjallisten tiedusteluun on vastaus annettava (Jormakka 2011).

Ennen ulosottoa pankkeja velvoitti pankkisalaisuus, eivätkä ulosottomiehet saaneet pankeilta tietoja. Ulosottolaki ei varsinaisesti kieltänyt ulosmittaamista pankkitilillä olevia varoja, mutta käytännössä toiminta oli vaivalloista ja hankalaa ja tuotti harvoin tulosta. Pankkitiedustelusta tehtiin pöytäkirja, johon kirjattiin pankin tiedot ja tilinumero. Tilinumeron saaminen taas edellytti velallisen halukkuutta yhteistyöhön. Pöytäkirjasta lähetettiin pankkiin ote, tai useasti se vietiin henkilökohtaisesti paikan päälle, etenkin jos kyseessä olivat suuremmat summat. Pankkivirkailija allekirjoitti otteen, jotta vahingossakaan ei voinut syntyä tilannetta, jossa otteen saapuminen pankkiin olisi voitu kiistää. (Syd 2011)

Nykyisin pankkikyselyt ovat ulosottoviranomaisille jokapäiväinen toimenpide. Ne antavat luotettavaa tietoa velallisen taloudellisesta tilanteesta ja etenkin mahdollisista palkka- ja muista tuloista.

Velallisen työpaikkatietojen etsiminen saattoi olla haastavaa, koska niistä ei välttämättä tiedetty, jos velallinen ei itse kertonut. Nykyisin, jos velallinen saa palkkatuloja, ne saadaan selville pankkikyselyjen kautta lukuun ottamatta pimeitä tuloja.

Verottaja oli ensimmäisiä tahoja, joilta ulosottoviranomaiset saivat tietoja. Verottajat lähettivät veroluettelot eli tiedot maksettavista veroista tai niiden palautuksista. Usein tiedot veronpalautuksista tulivat ulosottotoimistoon ennen niiden lähettämistä asianosaisille, joten ulosottotoimistolla omia verotietojaan kävivät kyselemässä muutkin kuin velalliset. (Ruotjoki 2011)

Pienemmällä paikkakunnalla saattoi sattumalta saada selville velallisen työpaikan, kun kentällä liikuttiin paljon asioita hoitamassa. Työvoimatoimiston perustamisen jälkeen velallisten työpaikkojen selvittäminen helpottui merkittävästi. Jokainen ulosottomies teki omista velallisistaan luettelon kortistoa selatessaan. Varsinainen kysely suoritettiin soittamalla työvoimatoimistoon ja tiedustelemalla henkilötunnuksen perusteella mahdollisista työpaikoista. Kyselyt rasittivat työvoimatoimistoa, eikä niihin aina osattu suhtautua positiivisesti. Ajoitus oli tärkeää. Kahvitunnin aikana ei tietenkään passannut soittaa ja vähitellen opittiin tunnistamaan ne henkilöt, joille soitot kohdistettiin heidän vastaanottavamman asenteensa puoleensa. (Ruotjoki 2011)

5 RAHASAATAVAN ULOSMITTAUS

5.1 Yleiset toimitusta koskevat asiat

Ulosottoasian täytäntöönpanon vaiheet olivat: saapuneen asian kirjaaminen, täytäntöönpanoedellytysten tutkiminen, maksukehotus, ulosmittauskelpoisen omaisuuden tai tulojen etsiminen, ulosmittaus, maksusuunnitelman, kertyneiden varojen jakaminen etuoikeuden mukaisesti, perimiskuitin kirjoittaminen ja tilitys (Suomen Kaupunginvoutien Yhdistys 1984, 33). Nykyisinkin asiat hoidetaan kuta kuinkin samassa järjestyksessä. Tietenkään enää päiväkirjoja, kuitteja ja muita tositteita ei kirjoiteta enää käsin.

Nykyisin ulosottoasioilla on säännöllinen viikkorytminsä. Keskiviikkoisin ULJAS-järjestelmään tulevat uudet asiat ulosottomiesten työpinoihin, josta ne käydään läpi. Usein pienille jutuille (veloille) ei tarvitse tehdä mitään, vaan asia jää odottamaan maksukehotuksen lähtemistä. Suuremmille veloille, voi ulosottomies tehdä saman tien pankkikyselyn mahdollisten varojen selvittämiseksi. (Laaksonen 2011)

Jos velkaa ei makseta maksukehotuksella, palautuu se takaisin ulosottomiehen työpinoon ja siirtyy perinnän jatkotoimiin torstaisin, jolloin sille tehdään pankkitiedustelut. Suppeassa ulosotossa ei tarvitse tarkistaa kuin ULJAKsen kautta tehtävät tiedustelut, joiden lisäksi tiedot tarkastetaan myös Kelalta ja verottajalta. Jos mitään ulosmittattavaa ei löydy, palautetaan asia suppealla esteellä pois. Normaalisissa ulosotossa tarkistetaan mahdolliset tiedot autoista, kiinteistöstä tai muusta omaisuudesta. (Laaksonen 2011)

5.1.1 Toimituspaikka ja -aika

Nykyisin toimituspaikkana on varsin usein ulosottomiehen virkahuone. Toisaalta toimituspaikka on ulosottomiehen harkinnan varassa ja käytännöllisesti se voidaan pitää missä tahansa hänen katsomassaan paikassa, tarvittaessa (vaikkakin harvoin) velallisen kotona. Tämä vaihtoehto edellyttää myös, että velallisen kotoa löytyy ulosmittauskelpoista omaisuutta. (Linna 2008, 65)

Toimituspaikka on suuresti muuttunut, sillä ennen toimituksia pidettiin yleisesti velallisen kotona, oli kyseessä sitten palkan tai omaisuuden ulosmittaus. Käytännössä ulos-

ottomies meni velallisen luokse ilmoittamaan ulosmittauksesta. (Linna & Leppänen 2005, 318)

Perustelut sille, miksi ulosmittauspaikkana toimi velallisen koti, oli varsin luonnollinen. Velallisella oli oikeus määrätä mitä omaisuutta hän haluaa antaa ulosmittaukseen. (Suomen Kaupunginvoutien Yhdistys 1984, 106) Nykyistä lakia vasten tarkasteltuna tämä voi vaikuttaa hullulta, mutta todellisuudessa ennen lakiuudistuksia, oli koti-irtaimistonkin myyminen velkojen suorittamiseksi huomattavasti nykyistä yleisempää.

Tietenkin ennenkin tuli käyttää harkintaa, ennen kuin velallisen kotiovelle lähdettiin ovikelloa soittamaan ja selvää oli, ettei ulosottomiehen vierailusta saanut aiheutua tavomaista suurempaa rasitusta velalliselle. Ulosottolakiin (UL 3:29) oli erikseen määritellyt toimituksen ajankohdan rajoitukset. Velallisen ei tarvinnut alistua ulosottomiehen vierailuun yöaikaan (21-05), sunnuntaisin tai muina juhlapäivinä. Erittäin tärkeästä syystä täytäntöönpanotoimia voitiin suorittaa kiellettyinä aikoinakin. (Ellilä 1970, 424-425)

Lauantait eivät siis varsinaisesti kuuluneet kiellettyjen aikojen listaan. Innokkaana ja uutena ulosottomiehenä Eija Puranen kipaisi lauantaiaamuna erään velallisen oven taakse tiedustelemaan, miksei maksukehotuksella perittyä elatusapua ollut määräaikaan mennessä kuulunut ulosoton tilille. Velallinen ei suinkaan ilahtunut yllättävästä vierailusta, vaan nosti Purasen oven toiselle puolelle: ”*tulepahan toiseen aikaan.*” Seuraavalla viikolla mies tuli kuitenkin asiallisesti pyytämään anteeksi käytöstään. (Puranen 2011)

5.1.2 Toimitustodistaja

Toimitustodistaja on esteetön osapuoli, joka voidaan ottaa mukaan ulosmittaustoimitukseen, jos epäillään, että jälkikäteen tarvitaan ulkopuolisen lausuntoa tapahtumien kulusta. Oletettu muutoksenhaku voi olla tällainen peruste. Usein toimitustodistajan mukaan ottaminen on ulosottomiehen harkinnan varassa. Vain silloin, kun mennään velallisen tai sivullisen asuntoon ja kun edellä mainitut, joiden oikeutta toimitus saattaa koskea, pyytävät toimitustodistajan mukaan oloa, on toimitustodistajan läsnäolo pakollinen. Huomattavaa on, että virka-apu toiselta viranomaiselta ei korvaa toimitustodistajaa. (Linna 2008, 65)

Vanhan lain aikana ulosmittaus suoritettiin aina esteettömän todistajan läsnä ollessa. Sen sijaan velallisen läsnäolo ei ollut pakollista. Jos ulosmittausta lähdettiin suorittamaan velallisen kotiin (tai hänen liikehuoneistoonsa), ja paikalta tavattiin hänen puolisonsa, omaisuutensa hoitaja tai joku muu vastaava henkilö, oli tätä kehotettava olemaan läsnä toimituksessa. Jos edellä mainituista ei paikalla ollut ketään, voitiin naapuriakin pyytää tulemaan paikalle. (Suomen Kaupunginvoutien Yhdistys 1984, 107)

Käytännössä näin myös tehtiin. Todistajaksi kävi oikeastaan kuka tahansa, joka ei ollut alle 15-vuotias, mielisairas tai toimituksen asianosainen eli sellainen henkilö, joka väitti ulosmittauksen kohteen kuuluvan itselleen (Ellilä 1970, 128)

Säännöksiä toimitustodistajan läsnäolosta muutettiin yhteiskunnallisista näkökulmista, kun sen todettiin olevan ristiriitainen yksityisyydensuojan kanssa. Tosin vieläkin se ei ole ristiriidaton. Niissä tapauksissa, että toimitus suoritetaan velallisen kotona, rikoo toimitustodistajan läsnäolo kotirauhaa, mutta toisaalta taas turvaa ulosottomiehen toimet. Jos myöhemmin ilmenee ulosottomiehen toimia koskevia väitteitä, toimitustodistaja voi todistaa väitteiden paikkansapitävyyden. Vaikka todistajan nimi merkitään pöytäkirjaan, hänen ei tarvitse allekirjoittaa sitä. (Linna & Leppänen 2005, 327-328).

5.1.3 Toimitusta koskevat ilmoitukset

Velalliselle lähetetään usein ennen ulosmittauksen alkua ennakoilmoitus, jossa kerrotaan perustietoja ulosottoasiasta: toimituksen aika ja paikka sekä kohde. Myös vastaavan ulosottomiehen yhteystiedot kuuluvat ennakoilmoituksen vakiosisältöön. Jos ulosmittauksen kohde on palkka, on ilmoituksessa mainittu ulosmittavan palkan määräytymisperusteet. Esimerkkikaavake on liitteessä neljä (LIITE 4). (Linna 2008, 68)

Nykyiset ja vanhat säännökset ennakoilmoituksista ovat hyvin lähellä toisiaan huolimatta ulosottopaikkaa koskevien käytäntöjen muutoksista. Ennakoilmoitusta ei tarvitse antaa, jos velallinen on läsnä toimituksessa. Nykyisin tämä ei kuitenkaan koske palkan ulosmittausta. (Linna 2008 68; Hallila & Havansi 1986, 79). Erot löytyvätkin lähinnä siitä, että ennen ulosottomies toimi huomattavan usein velalliselle kuuluvissa tiloissa.

Uusi ja vanha laki tuntevat molemmat myös niin sanotun jälki-ilmoituksen. Keskeinen merkitys tällä on silloin, kun vireilletuloilmoitus ei ole mennyt perille tai velallinen ei ole muuten saanut sitä. Jälki-ilmoitus voidaan antaa myös sivulliselle silloin, kun se

kyseessä on häntä koskeva asia tai oikeus. (Linna 2008, 68). Vanhan ulosottolain mukaan (UL 3: 25) velalliselle oli annettava kirjallinen ilmoitus ulosmittauksesta, jos ulosmittaus oli tapahtunut jossain muualla kuin velallisen asunnolla, velallinen tai hänen asiamiehensä ei ollut paikalla tai otetta ulosmittauspöytäkirjasta ei ollut voitu antaa heti toimituksen päätyttyä. (Hallila & Havansi, 79) Ulosottokaaren 3. luvun 36. §:ssä on jälki-ilmoitusta koskevat säännökset. Sen mukaan jälki-ilmoitus voidaan antaa hakijalle silloin, kun sen katsotaan olevan tarpeellinen ja velalliselle ulosottolakia mukailten silloin kun vireilletulo- tai ennakkoilmoitusta ei ole saatu annettua.

5.1.4 Toimituksen julkisuus ja järjestyksenpito

Ulosottoimitus ei ole julkinen tapahtuma, joten yleisöllä ei ole oikeutta päästä seuraamaan sitä. Asianosaisilla on kuitenkin oikeus olla läsnä. (Linna 2008, 66). Monesti esimerkiksi päätös palkan ulosmittauksesta tekee ulosottomies työpöytänsä ääressä, ja siitä lähetään vain tarvittavat ilmoitukset työnantajalle ja velalliselle itselleen.

Jos ulosmittaus suoritetaan jossain muualla, esimerkiksi velallisen asunnossa, saa ulosottomies pyytää virka-apua esimerkiksi poliisilta järjestyksenpitoon tai poistamaan häiriköitä paikalta (Linna 2008, 66). Toimitusta ei saa suorittaa asiaan kuulumattomalla tavalla sen vuoksi, että paikalla on häiritsevä ihminen (Linna & Leppänen 2005, 323) Tarvittaessa ulosottomies voi itsekkin turvautua kohtuullisiin voimakeinoihin. (Linna 2008, 66)

Ulosottomies saa pyytää poistumaan tarvittaessa paikalta toimitukseen kutsuttuja henkilöitä, asianosaisia, heidän perheenjäseniä, tuttaviaan tai muita sivullisia. Satunnaisilla ohikulkijoilla ei ole muutenkaan oikeutta seurata toimitusta. (Linna & Leppänen 2005, 324)

5.1.5 Pöytäkirja

Pöytäkirja on yksi ulosmittaustoimituksessa syntyvistä dokumenteista. Nykyisellään pöytäkirjaa pidetään vain, jos se jostain erikoisesta syystä on tarpeen. Näitä syitä voivat olla käytetyt pakkokeinot tai jos toimituksessa on esitetty väitteitä tai vaatimuksia, joiden myöhempi todentaminen voi tulla tarpeeseen. Vapaamuotoiset muistiinpanot tai lausumien äänittäminen voivat korvata pöytäkirjan, jos sen pitämiselle ei ole perusteta. (Linna 2008, 67)

Vanhan lain aikana pöytäkirjan pitäminen ei ollut vapaaehtoista, vaan ulosottomiehen velvollisuutena oli huolehtia pöytäkirjan pitämisestä kaikkien toimiensa osalta. Pöytäkirjaan merkittäviä tietoja olivat toimituksen aika, paikka, toimituksen laatu ja minkä saamisen suorittamiseksi ulosmittaus tapahtuu. Pöytäkirjan tärkein tehtävä oli osoittaa toimituksen laillisuus. Kuitenkaan ulosottoimituksen pöytäkirjalta ei vaadittu samantapaista, seikkaperäistä asiankäsittelyä kuin vaadittiin oikeudenkäyntipöytäkirjoilta. Monesti pöytäkirjat saattoivatkin olla jopa liian niukkoja, mistä saattoi olla haittaa, jos niitä tarvittiin todistusaineistoksi. Yksinkertaisissa tapauksissa voitiin pitää yksinkertaisempaa pöytäkirjaa ja vaikeammassa tapauksissa tuli pöytäkirjankin olla yksityiskohdaisemmin laadittu. Esimerkki pöytäkirjasta liitteessä viisi (LIITE 5). (Ellilä 1970, 386-387)

Jos ulosmittaustoimituksessa kävi ilmi, ettei ulosmittavaa ole, ei siitä tarvinnut laatia varsinaista pöytäkirjaa. Sen sijaan riitti, kun asiasta kirjoitettiin lyhyt todistus. Siinä tapauksessa, jos epäiltiin velallisen piilottaneen, salanneen tai hävittäneen omaisuuttaan, voitiin pöytäkirja laatia. Näin voitiin toimia myös, jos velkoja pyysi pöytäkirjan laatimista. (Ellilä 1970, 388)

5.2 Palkan ulosmittaus

Yksi tehokkaimmista ulosmittauskeinoista on ulosmittaus velallisen palkasta, elinkeinotulosta tai muista tuloista. Muilla tuloilla tarkoitetaan työttömyys-, sairaus- ja äitiyspäivärahaa, luonnollisen henkilön saamaa korvausta immateriaalioikeudesta ja julkisyhteisön, yleishyödyllisen yhteisön tai säätiön myöntämää apuraha (kun se on luonteeltaan palkanomaista, ei siis toiminnan kustannuksiin). Jotain tuloja, kuten veronpalautukset, voidaan ulosmitata kokonaan. (Linna 2008, 130-131)

Ennen ulosmittausta lasketaan velalliselle tulopohja, joka käsittää siis ne tulot, joista ulosmittaus voidaan suorittaa. Tulopohjaa laskettaessa huomioidaan ensinnäkin velallisen saama palkka sekä edellä mainitut palkan kaltaiset tulot. Niitäkin tuloja, joita koskee ulosmittauskielto, lasketaan tulopohjaan mukaan. Vain sellaiset eläke- ja sosiaalilainsäädännön määrättyyn tarkoitukseen myönnetty tulot, kuten asumistuki ja lapsilisä, jätetään kokonaan tulopohjan ulkopuolelle. Huomioitavaa on sekin, että tulopohjalla tarkoitetaan nettotuloja, josta on vähennetty kaikki pakolliset verot ja maksut. (Linna 2008, 132)

Velallisen suojaosuus on otettava huomioon myös palkan ulosmittauksessa. Sillä tarkoitetaan tiettyä tulojen alarajaa, joka täytyy ylittyä ennen kuin palkkaa voidaan ulosmitata. Suojaosuuden määrään vaikuttavat puoliso ja hänen tai velallisen omat alaikäiset lapset. Ulosmitattavan palkan osuus määräytyy sen perusteella, mikä on velallisen suojaosuus. Alimmillaan velalliselle jää käytettäväkseen suojaosuutensa ja 1/3 sen yli menevästä palkasta. (Linna 2008, 134).

Jos velallisella on säännölliset palkkatulot, lähettää ulosottomies palkan- tai muulle etuuden maksajalle maksukiellon, jossa on selvitetty, millä perusteella työnantajan on maksettava suorituksia (ulosottopidätys) ulosottoon. Maksukielto voidaan tehdä määräaikaiseksi tai toistaiseksi voimassaolevaksi. Tulon maksajalla on lakisääteinen velvollisuus noudattaa maksukieltoa. Jos näin ei tapahdu, voidaan ulosottoon kuuluva määrä ulosmitata tulon maksajalta, mikä tosin edellyttää, että maksukielto on todisteellisesti saapunut maksajan tietoon. (Linna 2008, 129)

Oleellista maksukiellossa on sen todisteellisuus. Nykyisin todisteellinen tiedoksianto onnistuu helposti esimerkiksi saantitodistuskirjeellä. Ennen ulosottomiehet veivät maksukieltoja itse palkanmaksajille henkilökohtaisesti. Liitteessä kuusi (LIITE 6) on vanha maksukieltokaavake.

Velallisella on nykyisin mahdollisuus saada erinäisiä helpotuksia lakisääteisin perustein. Helpotuksia on kaikkiaan kolmenlaisia, joista vapaakuukaudet ovat yleisimmät. Ne ovat lakisääteiset, joten ulosottomiesten on ne velalliselle annettava automaattisesti. (Linna 2008, 137) Nykyisin velalliset ovat varsin valveutuneita omien oikeuksiensa suhteen ja osaavat vaatia vapaakuukausia (Syd 2011). Ulosottolaki ei tuntenut vapaakuukausia, vaan ne tulivat velallisen asemaa helpottamaan säännöksillä 1997, minkä jälkeen se kirjattiin ulosottokaareen laiksi.

Toinen helpotus on ulosmittausmäärän helpottaminen ja kolmas ulosmittauksen lykkäminen. Lykkäys ja määrän alentaminen edellyttävät, että velallisella on olosuhteissaan sellainen tilapäinen muutos, kuten esimerkiksi sairaus tai lyhyt työttömyysjakso, jonka perusteella täysimääräinen ulosmittaus olisi kohtuutonta. Ulosmittauksen määrän alentaminen voi olla voimassa määräajan tai toistaiseksi, kun taas lykkäys voi jatkua vain neljän kuukauden ajan. (Linna 2008, 137-140)

Vanhassa ulosottolaissa oli palkan ulosmittauksen säännöstelyt pääpiirteittäin samantyyppiset kuin ulosottokaaressakin. Palkan määritelmänä oli kuitenkin mainittuna vain: ”palkkaa, palkkiota, osapalkkiota ja muuta etuutta, joka suoritetaan virasta, toimesta tai sellaisesta työstä, tehtävästä tai palveluksesta, joka tehdään korvausta vastaan työn tai tehtävän antajalle.” Mahdolliset luontoisedut otettiin myös huomioon, kun taas mahdolliset kohtuulliset työväline- ynnä muut korvaukset jäivät ulosmittauksen ulkopuolelle. (Ellilä 1970, 141)

Ulosottolaissa ei ollut mainintaa velallisen tulopohjan laskemisesta, eikä sitä ole mainittuna vanhemmassa kirjallisuudessaakaan. Suojaosuudet ovat kuitenkin mainittuina samansisältöisenä kuin nykyisin on. Velallisen käyttöön oli jäättävä tietty, elinkustannusindeksiin sidoksissa oleva määrä hänen toimeentulonsa varassa olevan puolison, omien lasten tai puolisonsa lasten elatusta varten. (Ellilä 1970, 142). Vanhat säännökset olivat vähätuloisen velallisen kannalta tiukemmat, kun suurituloiset pääsivät helpommalla. Ulosottokaaressa tämä muutettiin niin, että suurituloisilta ulosmitattiin keskimääräistä enemmän. (Töyrylä 2006, 29)

5.3 Pankkitilin ulosmittaus

Nykyisin pankkitilien ulosmittaus on helppoa. Ulosottomies lähettää pankille faksilla maksukiellon, mikä sisältää tiedot ulosmitattavasta tilistä, tarvittavista suojaosuuksista, joiden perusteella pankki ottaa rahat tililtä. Jos ulosmitattavia varoja ei enää ole, ilmoittaa pankki ulosottovirastoon, ettei tilitettävää ole. (Laaksonen 2011) Hyvin tavallista on, että vain pieni osa tehdyistä pankkikyselyistä tuottaa tulosta: 30 kyselystä voi olla, että vain muutamassa tapauksessa tilillä on rahaa. Jos tileille tulee rahaa palkkana tai tukina, useasti velallinen kuluttaa sen omiin menoihinsa, ennen kuin ulosottomies ehtii varoihin puuttumaan. Ihmiset oppivat myös nopeasti, että ulosmittaustilanteessa tilillä olevat varat voivat kadota, joten he pitävät huolen, että tilin saldo pysyy jatkuvasti suojaosuuden alapuolella. (Syd 2011).

Ulosottolain aikaan pankkikyselyiden tekeminen oli hankalampaa. Pankit eivät antaneet ulosottoviranomaiselle asiakkaan pankkitietoja, jos ulosottomies kysyi niistä. Vasta silloin, kun ulosottomies esitti pöytäkirjanotteeseen, jossa velallisen pankissa olevat varat oli julistettu ulosmitatuiksi, pankki ilmoitti, oliko velallisella pankissa varoja. Ohjeiden tiukka noudattaminen olisi edellyttänyt, että ulosottomies ei olisi saanut tietoja siinäkään tapauksessa ennen ulosmittausta, että hänellä olisi tiedossaan tilin

olemassaolo, sen tyyppi ja numero. Sama tiukka suhtautuminen päti myös siinä tapauksessa, että velallinen itse olisi antanut ulosottomiehelle nämä tiedot. (Koulu & Lindfors 2009, 146).

Pankkisalaisuus ei estänyt pankkia antamasta ulosottoviranomaiselle sellaisia (salaisia) tietoja, jotka ilmenivät jo valmiiksi tuomioistuimen tai ulosottoviranomaisen pöytäkirjasta. Tällöin ajateltiin, että annettavat tiedot olivat jo ulosottomiehen tiedossa ja ne vain vahvistettiin. Käytäntö oli kuitenkin huomattavasti joustavampaa. (Koulu & Lindfors 2009, 146).

Käytännössä pankkitiedusteluiden tekeminen hoidettiin yleensä niin, että ulosottomies teki pöytäkirjan, jonne kirjattiin pankin ja tilin tiedot sekä se, mitä ulosmitattiin. Suojaosuuksia ei tarvinnut jättää, joten tililtä voitiin ulosmitata kaikki siellä olevat varat. Pöytäkirjasta joko lähetettiin tai vietiin pöytäkirjanote pankkiin. Lähetettäessä saattoi aina olla pieni epävarmuustekijä, meneekö kirje koskaan perille, joten ainakin isompien summien ollessa kyseessä, pöytäkirjanote vietiin pankkiin henkilökohtaisesti. Virkailija kuittasi lapun, jotta jälkeinpäin ei vahingossakaan päässyt syntymään kiistaa, onko ulosmittaus annettu tiedoksi. (Syd 2011).

Kun ennen pankin vaihtolovelvollisuus rajoitti ulosottomiehelle annettavia tietoja, on tilanne nykyisin päinvastainen. Jos ulosottomies antaa pankille maksukiellon ja pyynnön pidättää tietty rahamäärä tililtä, mutta tätä ei voidakaan tehdä varojen puutteessa, ei pankki saa kertoa velalliselle, että hänen tililtään on yritetty ulosmitata varoja. Päätös pankkitilin ulosmittauksesta annetaan muutenkin velalliselle vasta siinä vaiheessa tiedoksi, kun ulosmitattavat varat ovat saapuneet ulosoton tilille. Siinä tapauksessa, että ulosmittaus onnistuu ja velallinen soittaa pankkiin kysyäksään kadonneiden rahojensa perään, voi pankki kertoa ulosmittauksesta. (Jormakka 2011).

5.4 Irtaimen omaisuuden realisointi ja takaisinotot

Irtaimen omaisuuden realisointi on käsiteltävä omana kohtanaan, koska erot käytännöissä ulosottolain ja ulosottokaaren välissä ovat isot. Nykyisellään katsotaan, että lähes mikä tahansa koti-irtaimisto on arvotonta, oli se sitten muutaman kerran käytetty pesukone tai vasta ostettu sohvakalusto. Vain siinä tapauksessa, että omaisuus on todella arvokasta, esimerkiksi arvokas taulu tai jokin muu vastaava esine, jolla on jälleennyntiarvoa, voidaan se ulosmitata ja realisoida.

Aiemmin koti-irtaimistoon suhtauduttiin huomattavasti vapaammin. Velallisella oli tietenkin ulosottolain mukainen erottamisetu, mutta takaisinsaanteja osamaksuvelkojen kuittaamiseksi tehtiin paljon ja tarvittaessa muutakin käypää omaisuutta voitiin myydä. Ulosottomiehet tapasivat paljon asiakkaitaan heidän kotonaan, jolloin he pystyivät samalla havaitsemaan, omistaako velallinen ulosmittauskelpoista omaisuutta. (Ruotjoki 2011)

Ensinnäkin nykyisissä ja 1990-luvun rahoitusjärjestelmissä on eroja. Nykyisin tavaroiden ja palvelujen rahoittamiseen voidaan käyttää helposti saatavia pikavippejä, kun osamaksumahdollisuus aiheutti kompastuskiviä aiemmin. Jos velallinen ei kyennyt maksamaan osamaksueriään, oli mahdollista tehdä takaisinotto, joita ulosottomiehet tekivät suhteellisen paljon. Takaisinottona haettiin kotiparturisetjejä, televisioita, pölynimureita ja sohvakalustoja. (Ruotjoki 2011)

Ilkka Syd muistaa erään varsin värikkään takaisinottotilanteen Kuusan toimiston ajoilta. Eräällä naisella oli sohvakalusto maksamatta, joka piti hakea sen vuoksi pois, ja asiasta tehtiin ilmoitus etukäteen puhelimitse. Rouvashenkilö oli ehtinyt nauttimaan muutakin kuin raanavettä ja uhoaminen oli sen mukainen. Ilkka Sydin ehtiessä asunnolle kollegansa kanssa olivat ovet auki kuin toivottaakseen virkamiehet tervetulleeksi. Talon asukasta ei kuulunut ovelle, joten ulosottomiehet uskaltautuivat lupaa kysymättä sisälle. Rouva löytyikin nopeasti omasta olohuoneestaan: hän makasi koko reilun sadan kilon elopainollaan sammuneen siinä kyseisessä sohvassa, joka olisi pitänyt toimittaa pois. Suoran toiminnan ihmisenä Syd otti asiakastaan pääpuolesta ja apuri jalkopäästä kiinni kysytyään ensin hämmentyneenä: ”näinkö tässä toimitaan?”. ”Juu näin tässä tehdään”, vastasi Syd. He kantoivat uuvahtaneen asiakkaansa sänkyyn jatkamaan uniaan ja sohva lähti ulosottomiesten matkaan.

Takaisin haetut tavarat palautettiin myyjälle. Muut irtaimistot myytiin yleisimmin huutokaupalla. Verrattuna nykyiseen ihmiset ostivat halukkaammin käytettyä tavaraa.

5.5 Ulosmitattujen varojen tilittäminen

Velallisella on mahdollisuus maksaa velkansa ulosottoon joko käteisellä, jolloin hän saa suoritteestaan kuitin.

Ulosoton rahaliikenne on varsin yksinkertaista nykyisin. Ulosmitatut rahat maksetaan suoraan ulosottoviraston tilille, josta ne kohdennetaan oikeille asioille ja velkojille ker-
ran viikossa, jollei tilitykselle ole estettä. Tilitys suoritetaan usein pankkisiirtona, kos-
ka silloin se helpoiten jättää merkinnän (tositteen) ulosoton kirjanpitoon. (Linna 2008,
206)

Rahan tultua tilille se kohdennetaan oikeille asioille laissa määrätyn kohdennusjärjes-
tyksen perusteella. ULJAS-järjestelmä jakaa velalliselta saadut varat automaattisesti
oikein ja tätä automaattista kohdennusta käytetään suurimmassa osassa tapauksista.
Toinen vaihtoehto on, että ulosottomies jakaa summan. Jos kaikki saatavat ovat toi-
siinsa nähden samassa asemassa (ei etuoikeutettuja saatavia), voidaan saadut rahat ja-
kaa velkojen saldojen suhteessa. Jos velallisella on yksi suurempi ja yksi pienempi
velka, kertyy suuremmalle velalla enemmän ja pienemmälle ei välttämättä mitään.
(Jormakka 2011)

Aikaisemmin ulosottomiehillä oli omat tilinsä, jonne ulosmitattavat varat maksettiin.
Ulosottomiehet siirsivät tilitetyt varat vastaavasti eteenpäin ulosoton päätilille, josta
sihteerit laittoivat ne välittömästi eteenpäin. Aluksi tilitysväli oli kaksi viikkoa, jonka
jälkeen se muuttui nykyiseen yhteen viikkoon. (Ruotjoki 2011)

Fyysisesti ennen olivat käytössä myös tilityskortit ja erillinen tilityshuone sekä henki-
lökunta, jotka hoitivat tulleiden varojen merkitsemisen korteille. Korteille merkittiin
tulleet osasuoritukset ja kuinka paljon kullakin velallisella oli maksamatonta velkaa
jäljellä. (Puranen 2011)

6 VELAN MAKSUJÄRJESTELYT

Velallisille tarjotaan monta kertaa mahdollisuus maksaa velkansa pois jo ennen asian
saapumista ulosottoon. Ensinnäkin alkuperäinen velkoja antaa maksumuistutuksen.
Jos asia siirtyy perintätoimistoon, hekin pyytävät maksamaan velan, ennen kuin se lä-
hetetään ulosottovirastolle. Asian saavuttua ulosottoimistoon eivät ulosottoviran-
omaiset ensimmäisenä ulosmittaa velkaa esimerkiksi palkasta, vaan velallista pyyde-
tään vapaaehtoisesti maksamaan velkansa. Jos tästä viimeisestä vapaaehtoisesta mak-
samismahdollisuudesta huolimatta velallinen ei maksa velkaansa, asia jatkuu eteen-
päin. Siinä tapauksessa, että velallinen on halukas maksamaan velkansa, mutta on
maksukyvytön, hänen kanssaan voidaan sopia erilaisista velan maksun järjestelyistä.

Erilaisia velan maksujärjestelyitä otettiin ulosottoimintaan mukaan, kun 1990-luvun lamavuosien seurauksena oli useita todella pahasti velkaantuneita ihmisiä. Velkajärjestelyillä, vapaaehtoisilla sopimuksilla ja sosiaalisilla luotoilla pyrittiin velallinen ”kuntouttamaan” takaisin yhteiskuntaan, jos hänen velkansa oli niin suuri, että sen maksamiseen olisi kulunut velallisen koko loppu elinikä. Velkajärjestelyt eivät olleet kuitenkaan itsestäänselvyys, vaan ne saattoivat kaatua velkojan haluttomuuteen sopia maksuista, velkajärjestelyn este, velallisen syrjäytyminen tai toiminta harmaan talouden piirissä. (HE 216-2001 vp)

6.1 Maksukehotus

Maksukehotus voidaan antaa vireilletuloilmoituksen yhteydessä, mutta se voidaan lähettää erikseenkin, jos siitä on etua asian hoidossa: esimerkiksi jos epäillään velallisen pimittävän rahaa maksukehotuksen saatuaan. Velallisen varoja voidaan etsiä ensin (mutta ei ulosmitata), minkä jälkeen vasta lähetetään maksukehotus. Se on kuitenkin aina lähetettävä, ja on annettava velalliselle mahdollisuus maksaa velkansa vapaaehtoisesti (Laaksonen 2011). Ulosottoaaren 3.luvun 33. §:ssä säädetään maksukehotuksen antamisesta ja tarkemmin sen merkityksestä 4. luvun 5. §:ssä. Maksukehotuksessa on merkitty viimeinen maksupäivä, jonka jälkeen perimistoimenpiteet aloitetaan. Tämä maksuaika on 14 vuorokautta. Jos velallinen maksaa velkansa määrättyyn päivään mennessä, ei ulosottoasian vireilläolosta jää merkintöjä yleisöjulkisiin rekistereihin. Jos maksua ei kuulu määröpäivään mennessä, eikä velallisen yhteydenottoakaan, voi ulosottomies aloittaa toimenpiteet. (Linna 2008, 102).

Maksukehotuksen merkitys on muuttunut vuosien saatossa. Ensinnäkin vanhan ulosottolain perusteella velalliselle, eli tuomioistuimessa hävinneelle osapuolelle, oli mahdollisuus esittää omat näkemyksensä asiasta, jos oli olettavaa, että hän joutuu ulosottoimien kohteeksi. Tästä syystä ei Suomessa ollut voimassa varsinaista maksukehotusysteemiä. Kuitenkin ennenkin, jos ennakoilmoitus annettiin velalliselle, kävi se maksukehotuksesta. Ulosottomies saattoi määrätä ulosottoapulaisen lähettämään postitse velalliselle maksukehotuksen. Tavoite oli sama kuin nykyisinkin eli velallisen muistuttaminen veloistaan ja saada hänet maksamaan velkansa vapaaehtoisesti. (Ellilä 1970, 204)

Käytännössä kuitenkin maksukehotuksia lähetettiin useasti velallisille. Vaikka sisällöllisesti ja tavoitteellisesti ne ovat olleet muuttumattomia, ovat maksukehotuksen käsit-

telymenetelmät luonnollisestikin muuttuneet. Kun maksukehotus on syötetty ULJAS-järjestelmään, se voidaan ”unohtaa”. Jos maksua ei kuulu määräpäivään mennessä, ULJAS antaa automaattisesti ilmoituksen, ettei maksu ole saapunut.

Ennen atk-järjestelmiä seuranta oli huomattavasti hankalampaa, se vaati enemmän työtä eikä tehokkuuskaan ollut yhtä hyvä. Asiakkaita oli kuitenkin suhteellisen paljon ja jokaisella asiakkaalla oli oma korttinsa aakkostetussa kortistossa – diaarissa. Diaari käytiin niin monta kertaa läpi, kuin vuoden aikana ehdittiin. Olisi ollut täysi mahdottomuus muistaa ulkoa, kuka oli maksanut ja kuka ei. (Ruotjoki 2011)

Maksukehotukset laadittiin käsin tai kirjoituskoneella. Velalle laskettiin summat ja mahdolliset korot käsin. Joskus toimistonpuolella sihteerit saattoivat suorittaa laskutoimitukset. Maksukehotus kirjattiin ja tarkastettiin, minkä jälkeen se vietiin posttiin. (Ruotjoki) Esimerkki maksukehotuksesta löytyy liitteestä seitsemän (LIITE 7).

6.2 Maksuaika ja maksusuunnitelma

Velalliselle voidaan antaa pyynnöstä maksuaikaa yli maksukehotuksen määräpäivän, jos on todennäköistä, että velallinen maksaa velkansa. Syitä, joiden vuoksi maksuaika voi tulla kyseeseen, ovat esimerkiksi velallisen sairaus tai lyhyt työttömyysjakso. Oli syy mikä tahansa, olosuhteiden muutoksen on oltava uskottava ja todennäköinen. Maksuajan enimmäismäärä on kolme kuukautta tai velkojan luvalla kuusi kuukautta. (Linna 2008, 102)

Maksusuunnitelma tehdään ulosottomiehen ja velallisen välillä kirjallisesti. Maksusuunnitelma on vaihtoehto palkan ulosmittaukselle, jos velallinen ei jostain syystä halua, että työnantaja saa tietää ulosmittauksesta (esimerkiksi työpaikka on vasta hankittu). Velalliset tiedustelevat usein itse maksusuunnitelman mahdollisuudesta, eikä sitä tarjota suoraan velalliselle siihen liittyvän epävarmuustekijän vuoksi. Usein velallinen on ensimmäistä kertaa ulosottoviraston kanssa tekemisessä, jolloin hänelle voidaan antaa mahdollisuus itsenäiseen velan maksuun. Saatavaa on kuitenkin kerryttävä vastaava määrä kuin palkankin ulosmittauksessa, eli maksusuunnitelma ei ole ”vapaamuotoinen”, jossa ulosottomies ja velallinen voivat keskenään täysin vapaasti sopia maksettavasta summasta. (Linna 2008, 103)

Vanhempi ulosottokirjallisuus ei tunne maksusuunnitelmaa ollenkaan. Kuitenkin se on ollut yhtenä vaihtoehtona toiminnassa ainakin 1990-luvulla. Tosin maksusuunnitelmat perustuivat velallisen rehellisyyteen ja sanaan, koska usein suunnitelmat tehtiin suullisesti. Yllättävää kyllä mahdollisuus maksusuunnitelmaan oli ennen vielä yleisempi kuin nykyisin. (Syd 2011)

Suurin ongelma maksusuunnitelmissa oli niin ennen kuin nykyäänkin niiden noudattaminen. Jos maksusuunnitelma tehdään kymmenen velallisen kanssa, suunnitelman kestäessä yli kuusi kuukautta, vain yksi tai kaksi noudattaa sitä. Usein varsinkin aikatauluissa ja eräpäivissä on heittoja, eli maksu ei saavu ulosoton tilille määrättyinä päivinä tai määrätyn suuruisena. (Syd 2011)

Valta päättää maksusuunnitelmasta on kihlakunnanulosottomiehellä, mutta hänen tulee käyttää sitä yhdenvertaisella ja muutoinkin asianmukaisella tavalla. Velallinen voi hakea muutosta ulosottomiehen tekemään maksusuunnitelmapäätökseen kuten muihinkin päätöksiin. (HE 216-2001)

Koska päätös maksusuunnitelmasta on ulosottomiehellä, voi samankin viraston sisällä olla eroavuuksia: toiset saattavat myöntää maksusuunnitelman helpommin ja toiset eivät suostu siihen lähes koskaan. Kun on todennäköistä, ettei velallinen tule noudattamaan suunnitelmaa, lisääsi sen yrittäminen vain turhaa työtä verrattuna siihen, että velkaa lyhennetään suoraan palkan ulosmittauksella. Velalliselle jäävä rahamäärä kuukaudessa on sama samoin kuin myös ne etuudet, jotka hänelle kuuluvat. (Jormakka 2011)

Parhaimmillaan onnistunut maksusuunnitelma on sellainen, että velallinen laskee itse omasta palkastaan ulosmittauksen kuuluvan määrän ja lähettää ulosottomiehelle vielä palkkakuittinsa, jonka perusteella oikea suoritus voidaan todentaa. Pahimmillaan velallinen alkaa lipsumaan suunnitelmastaan jo muutaman kuukauden jälkeen, kun ”yllättäviä” rahareikiä ilmaantuu ja ulosottoon kuuluvat rahavarat kuluvat omiin menoihin. (Jormakka 2011) Jos velallinen jättää noudattamatta suunnitelmaa muusta kuin pätevästä syystä, eli esimerkiksi sairauden takia, ulosottomiehellä on oikeus päättää sopimuksen raukeamisesta, jolloin ulosmittaus voidaan suorittaa palkasta. (HE 216-2001)

6.3 Velkajärjestely

Velkajärjestely on tarkoitettu ratkaisemaan pahasti velkaantuneiden ihmisten ongelmia ja rehabilitoida heidät takaisin yhteiskuntaan. Kun useimmat ulosoton asiakkaat ovat usein tilapäisesti maksukyvyttömiä, velkajärjestelyn asiakkaat ovat niin sanotusti korviaan myöten veloissa.

Velkajärjestelyä haetaan kotipaikkakunnan käräjäoikeudelta, eikä sillä siis suoranaisesti ole tekemistä ulosottotoiminnan kanssa (Kuluttajavirasto). Kuitenkin välillisiä vaikutuksia on sitäkin enemmän.

Kun velkajärjestely tulee voimaan, aiheuttaa se ulosotossa muun muassa palkan ulosmittauksen keskeytyksen, jolloin kaikki palkkatulot menevät jälleen kokonaisuudessaan velalliselle. Toinen vaihtoehto on rajoittamispäätös, jolloin asiat jäävät odottamaan lopullista velkajärjestelyn alkamista. (Laaksonen 2011)

7 ULOSOTTOASIAN PÄÄTTYMINEN

7.1 Päättyminen lopputilitykseen tai esteeseen

Jos velallinen saa maksettua velkansa, päättyy ulosotto lopputilitykseen. Vireilläolon päättäminen lopettaa ulosottomiehen toimivallan. Palkan, eläkkeen ja muun toistuvais-tulon ulosmittauksessa ulosottomies voi suorittaa välitilityksiä, jotka lakkauttavat ulosottoasian tilitetyn määrän osalta. Velkajärjestely ja konkurssi ovat luonteeltaan yleistäytöntöönpanoa, ja ne myös lopettavat ulosmittauksen. (Koulu & Lindfors 2009, 88)

Siinä tapauksessa, että velalliselta ei löydy ulosmitattavia varoja, palkkaa tai muuta omaisuutta, ulosottoasian vireilläolo päättyy varattomuusesteeseen. Velallinen voidaan todeta varattomaksi myös silloin, kun hän on onnistunut suorittamaan osan velastaan, mutta syystä tai toisesta loppuihin suorituksiin ei ole mahdollisuutta. Velalliselle annetaan estetodistus, jonka hän voi esittää velkojalle. (Laaksonen 2011)

Manuaaliseen aikaan velallisen piti itse olla henkilökohtaisesti läsnä, kun hänet todettiin varattomaksi. Läsnaolovelvollisuus perustui siihen, että se katkaisi samalla velan vanhentumisen, mikä tietenkin asetti omat luotettavuus- ja todisteellisuusvaatimuksen-

sa. Velallisen lisäksi paikalla täytyi olla toimitustodistaja. Muuten paikalla ei ollut niin väliä vaan varattomaksi saatettiin julistaa velallisen kotona, toimistolla tai vaikka kadulla, kunhan vain merkinnät paperiin tulivat oikein tehtyä. Jos asia tuli uudelleen viireille, täytyi vanhentumisen katkaisun olla luotettavasti todistettavissa. Esteellisyystodistukseen kirjattiin lausuma: ”*tänään toimittamassani ulosottoyrityksessä, jossa velallinen oli itse läsnä...*”. (Ruotjoki 2011)

Velkajärjestely ja konkurssi ovat luonteeltaan yleistäytöntöönpanoa, ja ne myös lopettavat ulosmittauksen. Näin ei kuitenkaan aina tapahdu välittömästi, vaan vireilläolo voi jatkua kuusi kuukautta konkurssin alkamisesta. Jos konkurssi raukeaa tuona aikana, ulosottoa voidaan jatkaa normaalisti. (Linna 2008, 98)

Ulosottoasia voi päättyä silloinkin, kun velallisen olinpaikkaa ei tunneta. Ulosottoasian vireilläolo päättyy tuntemattomuusesteeseen, josta annetaan todistus ulosoton hakijalle. Vanhasta esteellisyystodistuksessa on jäljennös liitteessä kahdeksan (LIITE 8).

Kun velkoja peruuttaa ulosottohakemuksensa, päättyy ulosmittaus siihen. Tästä ei ole laissa erikseen mainintaa, mutta käytännössä näin voi tapahtua etenkin siinä tapauksessa, että velallinen maksaa velkansa suoraan velkojalle. (Koulu & Lindfors 2009, 90)

Ulosottolaista ja käytännöistä löytyivät samat vireilläolon päättymiseen johtavat tekijät kuin uudessakin laissa. Sen sijaan ulosottokaaren myötä vireilläolon yhdeksi lakkaamisperusteeksi tuli passiivirekisteröinti. Passiivirekisteröinti edellyttää velkojan aktiivisuutta eli hänen täytyy ulosottohakemuksessaan hakea sitä. Jos velallinen todetaan varattomaksi, jää ulosottoasia maksimissaan kahdeksi vuodeksi ”lepäämään”. Jos velalliselta löytyy omasuutta jonkin muun ulosottoasian yhteydessä, voidaan asia palauttaa aktiiviseksi ja perimistoimet suorittaa. Passiivirekisterissä olevaa asiaa ei ulosotomiesten tarvitse erikseen tutkia. (Linna & Leppänen 2005, 605-606)

Passiivirekisteröinti otettiin ulosottokaareen, koska sillä saatiin vähennettyä edestakaisin liikkuvien asiakirjojen määrää. Mahdollisuus saada asia passiivirekisteriin oli kompromissiratkaisu kahden intressin välillä. Ensinnäkin suurilla velkojilla oli tarve saada asiat ulosottoon pitemmäksi aikaa, kuin mihin ulosottolaki antoi mahdollisuuden. Toisaalta taas asiaa rajoitti ulosottoviraston luonne: ulosottojärjestelmä on puolueeton taho, joka ei voi ottaa vastuulleen velkojan tehtäviä eli ulosottoasian jatkuvaa vi-

reillä pitämistä. Passiivirekisteröinnillä tulos oli se, että päävastuu asian vireilläolosta ja seurannasta pysyi edelleen velkojilla, mutta asia pysyy ulosotossa pidempään. Passiivirekisteröinnillä ongelmia ei myöskään ilmene velkojen etulyöntiasemiin nähden. (HE 216-2001, 186)

7.2 Lopullinen vanhentuminen ja määräaika

Saatavan lopullinen vanhentuminen ja ulosottooperusteen määräaikaisuus tarkoittavat eri asioita, mutta ovat kuitenkin kytköksissä toisiinsa. Määräaikaisuus tuli ulosottolain uudistuksessa kokonaan uutena käsitteenä. Sen syvin tarkoitus oli rajoittaa ulosottoasian kestoa etenkin niiden velallisten osalta, joilla oli suuret velkataakat ja ilman rajoitettavaa tekijää, perintätoimet olisivat saattaneet kestää läpi henkilöiden eliniän. Määräaikaisuus ei varsinaisesti ollut siis vaihtoehtoinen helpotus velkajärjestelyiden, vapaaehtoisten sopimusten ja sosiaalisten luototusten rinnalle, vaan keino auttaa niitä, jotka eivät syystä tai toisesta saaneet edellä mainittuja helpotuksia. (HE 216.2001 vp, 91)

Lopullisen vanhentumisen säännökset tulivat ulosottokaaren myötä yksi suurimmista muutoksista. Vanhenemisen seuraaminen oli ulosottolain ja manuaaliseen kortistoaikaan haasteellista, koska vanheneminen ei katkennut välittömästi asian tullessa perintään. Ulosottomiehen täytyi olla omasta kortistostaan sen verran perillä ja seurata asioita, jotteivät ne päässeet vanhenemaan. Seurannassa joutui luottamaan omaan muistiin, koska muunlaista muistutusjärjestelmää ei ollut. Ainoastaan yhdenlaisena muistuksena toimivat nimismiehen keräämät rästilistat. (Ruotjoki 2011)

Pääsisältö uudistuksessa oli, että velkavastuu vanhentuu lopullisesti, kun 15 tai 20 vuoden määräaika on kulunut umpeen. Määräaikaa ei voida katkaista, kuten velan vanhentuminen voidaan katkaista viiden vuoden sykleissä. (UK 2:24)

Vuonna 2004 tuli voimaan laki velan vanhentumisesta (728/2003), ja se tuki osaltaan ulosoton uusia menettelysäännöksiä. Laki toi merkittävän uudistuksen velan vanhentumiseen ulosotossa, sillä sitä ennen vanhentumisaika oli 10 vuotta. Nyt se lyheni puolella viiteen vuoteen. Vanhentuminen katkeaa ulosottoasian tullessa vireille eli silloin, kun velkoja muistuttaa velasta kirjallisesti tai sähköisesti ulosottohakemuksella, johon on liitetty alkuperäinen ulosottooperuste. (HE 216-2001 vp.)

Säännökset määräajasta pyrittiin toteuttamaan tavalla, joka ei heikentäisi maksumoraalia, vaikuttaisi liike-elämään tai haittaisi muuten rahoitusmarkkinoita. Tästä syystä määräaika, minimissään 15 vuotta, on suhteellisen pitkä yleiseen viiteen vuoteen verrattuna. Osittain sääntelyllä pyrittiin vaikuttamaan myös siihen, ettei lainoja myönnettäisi yhtä herkästi lähestulkoon kenelle tahansa ilman päteviä vakuuksia, kuten tehtiin ennen 90-luvun lamaa ja suuria ylivelkaantumisia. (HE 216-2001 vp).

Määräajan tultua voimaan, sitä sovellettiin taannehtivasti. Jos ulosottoperuste oli annettu ennen 1.3.1993, oli velan vanhentumispäivä 1.3.2008 (15 vuotta) tai 1.3.2013 (20-vuotta), mihin mennessä perintä oli saatettava loppuun. Ulosottoperusteissa, joiden antopäivä oli 1.3.1993 jälkeen, laskettiin määräaika normaalisti. (HE 216-2001 vp, 94)

Toinen 2004 voimaan tullut radikaali uudistus koski ulosottoasian täytäntöönpanokelpoisuuden määräaika, joka koskee luonnollista henkilöä (eli siis myös ammatinharjoittajat ja toiminimellä yritystoimintaa harjoittavat) vastaan annettua maksuveloitetta tai -tuomiota. Määräajan laskeminen alkaa siitä, kun ulosottoperuste on annettu (UK 2:24). Ulosottoasia estyy, jos määräaika kuluu umpeen. Umpeen kulumisen oikeusvaikutukset ovat samat kuin, jos saatava olisi vanhentunut vanhentumislain mukaisesti. (UK 2:27.1) Erona vanhentumislain mukaiseen vanhentumiseen, on ulosottoasian lopullinen vanhentumisaika tuomion antopäivästä lukien viisi vuotta. Vanhentumislain mukaisesti se olisi kolme vuotta. Velkojan onkin muistettava katkaista velan vanhentuminen, jolloin alkaa uusi viiden vuoden aikajakso. (Laki velan vanhentumisesta 13.1) Loputtomasti ei tätäkään voida jatkaa vaan määräajan kuluttua umpeen (15 tai 20 vuotta), on velka lopullisesti vanhentunut, eikä sitä voida periä enää ulosotossa sen enempää kuin mitenkään muutenkaan.

8 ULOSOTTOLAISTA ULOSOTTOKAAREKSI

Suomessa oli 1990-luvun alussa syvä lama, jonka vaikutukset näkyivät myös ulosottovirastojen toiminnassa. Suuria ongelmia syntyi, kun pankit myönsivät lainoja helposti sellaisillekin, joiden maksukyky ei niihin riittänyt. Monet joutuivat velkavankeuteen ilman omaa syytään, esimerkiksi lainojen takaajina. Velkaloukkuun saattoivat joutua helposti myös yrittäjät ja asunnonvaihtajat. (HE 216-2001 vp)

Vuonna 1993 tuli voimaan laki velkajärjestelyistä, joilla pyrittiin helpottamaan velallisten velkataakkaa ja pääsyä takaisin normaaliin elämään ja yhteiskuntaan. Kuitenkaan kaikki eivät syystä tai toisesta päässeet velkajärjestelyn piiriin, ja näin heitä uhkasi koko loppuelämän kestävä ulosotto. Lisäksi, kun 1990-luvun alussa myös ansaintaeläkkeet tulivat ulosottokelpoisiksi, tarkoitti se käytännössä sitä, että hyvin iäkkäiltäkin ihmisiltä voitiin periä velkaa ja pahimmillaan velkavankeus olisi saattanut päättyä vasta hautausmaalle. Tuomio tai muu ulosottooperuste säilytti täytäntöönpanokelpoisuuden rajoituksetta, kunhan velkoja vain muisti katkaista vanhentumisen aina kymmenen vuoden välein. (HE 216-2001 vp)

Joidenkin velallisten kohdalla velka saattoi korkojen ja muiden kulujen vuoksi kasvaa siitäkkin huolimatta, että sitä lyhennettiin jatkuvasti. Tätä taustaa vasten ulosoton uudistukset tulivat tarpeeseen: etenkin ulosoton määräaikaisuus, joka helpotti monien pitkäaikaisvelallisten asemaa. (HE 216-2001 vp)

Ulosottolain muutostyöt aloitettiin jo 1990-luvun alkupuolella. Alkuperäinen ulosottolaki oli vuodelta 1895, minkä jälkeen sitä oli muutettu kulloistakin tarvetta vastaavaksi. Tästä huolimatta ulosottolaki oli jäänyt ajastaan jälkeen ja käytännössä ulosottovirastoissa oli käytössään monia vakiintuneita toimintamalleja ja käytäntöjä, joita ei kuitenkaan ollut lakiin kirjattu. Näin ajateltuna ulosottolaki laahasi perintätoiminnan perässä, minkä vuoksi se täytyi saada päivitettyä. (HE 216-2001 vp)

Ulosottolakia lähdettiin uudistamaan vaiheittain. Ensimmäinen ulosoton organisaatiota ja muutoksenhakua koskeva uudistus tuli voimaan 1.12.1996. Toinen uudistus tuli voimaan vuoden lykkäyksen jälkeen 1.3.2004. Valitettavasti ULJAS-järjestelmän alkuvaikeudet olivat suurin syy lykkäykseen. Toisella uudistuksella päivitettiin ulosottomenettely. Kolmannessa vaiheessa muutoksen kohteeksi joutuivat ulosmittausmenettely ja ulosmitatun omaisuuden realisointi, ja ne astuivat voimaan 1.1.2007. Viimeisessä, neljännessä vaiheessa, joka tuli voimaan 1.1.2008 uudistettiin saatavan lopullista vanhentumista, samalla kun sen tarkoituksena oli muodostaa aikaisemmista uudistuksista ehjä kokonaisuus. Ulosottokaari oli valmis. (HE 216-2001)

9 ATK-JÄRJESTELMIEN KEHITTYMINEN

Atk-järjestelmien kehittämiseen ryhdyttiin jo 1980-luvulla tarkoituksena parantaa ulosoton tuloksellisuutta, nopeutta, joustavuutta ja laillisuuden toteuttamista. Atk:n

kehittymiselle oli sikäli olemassa hyvät edellytykset, koska ulosoton suurimmat hakijat kuten vakuutusyhtiöt, lääninverovirastot, posti- ja telehallitus, oikeusministeriö ja autorekisterikeskus olivat ottaneet atk-pohjaisia järjestelmiä käyttöön jo 60- ja 70-lukujen aikana. (Suomen Kaupunginvoutien Yhdistys 1984, 341).

Ulosottopiireissäkin atk-järjestelmät olisivat kehittyneet ehkä jo aikaisemmin, mutta ongelmana oli ulosottopiirien suuri lukumäärä (250), joista osa oli niin pieniä, ettei atk-järjestelmillä olisi saatu merkittävää lisähyötyä tehokkuuteen. Kuitenkin hakijoiden, valtakunnallisen suunnittelun ja valvonnan kannalta oli tärkeää, että atk-järjestelmä olisi mahdollisimman kattava ja yhdenmukainen. (Suomen Kaupunginvoutien Yhdistys 1984, 342).

9.1 Helsingin ulosottoviraston informaatiojärjestelmä eli HUVI

Atk-järjestelmien suunnitteluvaiheessa pääpaino käytölle haluttiin kohdistaa helpottamaan maksusuunnitelmien seuranta, maksukehotusten lähettämistä, veronpalautusten ulosmittausta, palkan ulosmittausta, tapahtumien rekisteröintiä, valvontaraporttien tuottamista, tilityksiä, kuittien kirjoittamista käteissuorituksista, kirjanpitoa, palkanlaskentaa ja tilastotietojen tuottamista. (Suomen Kaupunginvoutien Yhdistys 1984, 347)

Ensimmäinen atk-järjestelmä oli HUVI-järjestelmä (Helsingin ulosottoviraston informaatiojärjestelmä), joka oli ulosottoviraston ja VTKK:n yhteistyössä suunniteltu tietojärjestelmä. HUVI-järjestelmä toimi tiedonhallintaperiaatteella eli siinä oli yhteinen tietokanta, jota käyttivät kaikki järjestelmään suunnitellut sovellutukset. Käytännössä siis virastoissa työskenneltiin päätteillä. (Suomen Kaupunginvoutien Yhdistys 1984, 348).

HUVI-järjestelmän suorakäyttö oli mahdollista virastojen aukioloaikoina. Sen avulla voitiin suorittaa kaikkia niitä toimia, jotka edellä jo mainittiin atk-järjestelmän tavoitteiksi. Päätteeltä voitiin tehdä monipuolisia tietokantakyselyitä, ja tietokantojen päivitykset tapahtuivat myös päätetyöskentelynä. Järjestelmän varsinainen atk-käsittely tapahtui Jyväskylässä VTKK:n toimipisteessä, jossa ulosottoviraston laitteilla oli kiinteä tietoliikenneyhteys. (Suomen Kaupunginvoutien Yhdistys 1984, 348).

HUVI-järjestelmän laajeneminen oli vähittäistä. Suuremmat kaupungit saivat sen käyttöönsä nopeammin 80-luvun puolenvälin tietämissä, kun taas esimerkiksi Kuusankos-

kelle se saapui 90-luvun alussa. Kouvolaan järjestelmä tuli ensimmäisen kerran 1991, jolloin sen avulla kirjattiin julkisia saatavia (eli pp-asioita). Vuonna 1992 järjestelmään ryhdyttiin kirjaamaan myös ulosottoperusteiset (up) asiat. Järjestelmä oli toivottu uudistus, koska se toi selkeän helpotuksen työn tekemiseen. Vaiheittainen laajeneminen aiheutti sen, että HUVI:n maine kiiri sen edellä, kun kollegat kertoivat, kuinka HUVI on korvannut paljon työlästä, manuaalista kirjaamista. (Ruotjoki 2011)

Ainakin jälkeenpäin HUVI-järjestelmää muistellaan hyvällä, koska se suoriutui kiitettävästi kaikista niistä tehtävistä, joita sen avulla suoritettiin. Vähitellen atk alkoi korvata etenevässä määrin perinteisiä työvälineitä: kirjoituskone, laskin ja mustekynä saivat väistyä tehokkaamman laitteen tieltä. Toimistosihteerit kirjasivat asioita HUVI:in sitä mukaa, kun niitä tuli ja mitä vanhoja ehdittiin muun työn ohessa viemään järjestelmään (Ruotjoki 2011).

Miksi sitten käytännössä varsin toimivaksi koettu HUVI-järjestelmä haluttiin korvata? Ensinnäkin se perustui piirikohtaiseen käsittelyyn, eikä sen varaan voitu siis rakentaa valtakunnallista järjestelmää, joka olisi mahdollistanut nopeat ja helpot siirrot ulosottopiiristä toiseen. Sähköinen asiointi ja ulosottoasian käsittelyvaiheita koskeva raportointi olivat myös uudistusten tarpeessa. Vanha järjestelmä oli myös kalliimpi ylläpidettävä kuin uusi järjestelmä. Ottaen huomioon uuden järjestelmän investointikulut ja tarvittavat työpanokset sekä muut syntyneet kulut, laskettiin uuden järjestelmän maksavan itsensä kuudessa vuodessa takaisin. (HE 216-2001 vp, 101)

9.2 ULJAS

HUVI-järjestelmän seuraaja oli ULJAS-järjestelmä, joka otettiin käyttöön 2000-luvun alkupuoliskolla. Tarkalleen ottaen käyttöönotto tapahtui koko Suomessa 1.3.2004. Tätä ennen ULJAS-järjestelmän käyttöönotto oli viivästynyt jo vuodella (Taloussanomat 2005). ULJAS-järjestelmältä odotettiin paljon, sen uskottiin olevan hyvä ja mullistavan koko ulosottoimen tehden siitä entistä tehokkaamman ja paremman. Alkutaival oli hankala ja mutkia täynnä uuden uljaan järjestelmän nikotellessa ja kakoessa muutoksien keskellä. (Ruotjoki).

Alun ongelmat voi ymmärtää, kun huomioidaan, että kyse oli todella suuresta tietojärjestelmä uudistuksesta, jossa HUVI:n aikainen aineisto, eli noin 1,5 miljoonaa asiaa ja

kaikki 20 vuoden aikana rakennetut toiminnot, siirrettiin sisällöllisesti ja toiminnallisesti uuteen ohjelmaan. (Luottolista)

ULJAS-järjestelmän suurin ongelma oli rahojen tilittämisessä suuntaan jos toiseenkin. Jos velallinen oli maksanut velkaansa, ei rahoja näkynyt missään. Kun ULJAS otettiin käyttöön maaliskuussa 2004, kesti monta kuukautta, ennen kuin se alkoi toimia täydellisesti. Kesän 2004 aikana tilanne vähitellen rauhoittui ja normalisoitui. Elatusapuja ja muita kiireellisiä asioita yritettiin saada mahdollisimman nopeasti tilitettyä, mutta niidenkään osalta ei parissa kuukaudessa päästy sataprosenttiseen suoritukseen. (luottolista) Ei siis ole ihme, että ULJAS herätti käyttäjissään valtakunnallisellakin tasolla vastustusta.

Mauno Laajinen kommentoi Suomen Ulosottoapulaisten yhdistyksen tiedotuslehdessä (2/2004) ULJAS-järjestelmän romuttavan kaiken ammattitaidon, kun ainoana työkaverina on kylmäkiskoinen kone. Ohjelman mukanaan tuomat vaikeudet kiristävät ilma-
piiriä työpaikalla, kun työkavereiden kanssa ei jaksakaan enää jutella työpaineiden keskellä. Unohdetaan, että ulosotto on muutakin kuin koneen kanssa vetelehtimistä.

Toisin kuitenkin kävi ja ULJAS tuli jäädäkseen. Päivitysten ja paikkailujen ansiosta sen toiminta vakiintui ja muuttui tehokkaammaksi. Tällä hetkellä kentältä on siirrytty työpöydän ääreen. ULJAS-järjestelmää on kehitetty jatkuvasti, jolloin virheet ovat poistuneet ja käytöstä on tullut sujuvampaa ja varmempaa. Kehitystyö ei ole myöskään pysähtynyt vaan järjestelmää päivitetään aina, kun siihen on tarvetta. ULJAS taipuu moneksi ja on tehnyt päivittäisesti työskentelystä helpompaa. Tällä hetkellä kukaan ei enää haluaisi vaihtaa sitä pois tai palata entisiin, työlämpiin työmenetelmiin.

Uljas on muuttanut monia käytännön asioita tehden ne nopeammiksi ja helpommiksi. Esimerkiksi ennen atk-järjestelmää korkojen laskeminen työllisti ulosottomiehiä. Velallinen saattoi soittaa ilmoittaakseen, että hän haluaa vielä saman päivän aikana tulla maksamaan toistakymmentä maksumääräystä, jolloin jokaiselle täytyi laskea korot erikseen – käsin. Pelkkään laskemiseen meni nykyisen muutaman sekunnin sijasta useita kymmeniä minutteja, jotka menivät hukkaan, jos velallinen ei kuitenkaan saapunut maksamaan velkojaan. Maksukehotusten täyttäminenkin oli käsipelillä aikavievää puuhaa. (Syd 2011)

ULJAKSEN avulla perinnästä on tullut tehokkaampaa ja nopeampaa, aivan kuten tavoitteellisesti toivottiin. HUVI-järjestelmän yhdeksi tavoitteeksi kirjattiin: ”*järjestelmän tulee vähentää ulosottoapulaisen rutiiniluontoista toimistotyötä, jonka seurauksena kenttäperinnän uskotaan tehostuvan*” (Suomen Kaupunginvoutien Yhdistys, 342). Tätä tavoitetta vasten peilattuna ULJAAN voidaan sanoa ylittäneen kaikki odotukset.

10 POHDINTA

Lähtökohtana työtä aloittaessa oli oletus, että ulosottotoiminta on muuttunut radikaalisti viimeisen 20 vuoden aikana. Olettamusta tuki se, että ennen aiheen saamista, asiasta oli etukäteen puhuttu Kouvolan ulosottoviraston henkilökunnan kanssa ja he olivat kertoneet tarinoitaan työuransa varrelta. Kuitenkin konkreettinen opinnäytteen kirjoittaminen ja lähdemateriaalien lukeminen selkeytti käsitystä, kuinka paljon muutoksia todellisuudessa on ollut.

Atk-järjestelmät ovat muovanneet monia aloja, mutta ulosottotoiminnassa ero menneen ja nykyisyyden välillä on vielä suurempi. Kun ulosottomiehet lähtivät ennen kentälle asiakkaitaan tapaamaan, pystyvät he työskentelemään lähes kaiken työaikansa työpöytänsä ääressä. Asiakaskontaktit eivät ole suoranaisesti vähentyneet, mutta niiden muoto on muuttunut henkilökohtaisista tapaamisista puhelinkeskusteluihin.

Opinnäytteen työstämisprosessi on itsessään ollut mielenkiintoinen jo siitä syystä, että lähdemateriaalien hankinnassa oli omat ongelmansa. Ulosottoa käsittelevää kirjallisuutta on kirjoitettu 1980-luvulla paljonkin, kun taas 1990-luvun kirjallisuutta ei löytynyt. Seuraavan kerran ulosottokirjallisuudessa aiheeseen on palattu lakimuutoksen myötä 2000-luvulla. Näin lähteitä käyttäessä joutui jatkuvasti pohtimaan, ovatko ne jo liian vanhoja ja olivatko 1980-luvun käytännöt yhtä käytössä 1990-luvulla. Haastattelut toimivatkin erittäin tärkeänä tukena läpi koko työn. Ristiriitaisten tietojen osalta turvauduttiin haastattelussa saatuihin tietoihin.

Erittäin mielenkiintoista oli myös tutustua ulosottotoiminnan kehityskulkuun, koska sen avulla erinäiset, aikaisemmin epäselviksi jääneet asiat, saivat selityksen ja tarken-

nusta, kun niiden tarkoitus ja tausta-ajatus selkiintyi. Näitä olivat muun muassa vanhentumista ja määräaikaan koskevat säädökset ja passiivirekisteröinti.

Toinen ongelma työssä oli rajaus. Ulosottomiehet tekevät paljon muutakin kuin perivät pelkkiä rahasaatavia, mutta kaikkien näiden eri tehtävien huomioiminen olisi paituttanut työtä liiaksi eikä se olisi ollut ajallisestikaan mahdollista. Jo pelkän rahasaatavan perinnässä joutui useamman kerran pohtimaan, mikä on tärkeää ja mikä vähemmän tärkeää eli mihin asioihin on kiinnittävä enemmän huomiota ja mihin ei, jotta työn tasapainoisuus ja tarkoituksenmukaisuus säilyy. Työn edetessä selkeytyi se, että tapahtuneita muutoksia olisi voinut selittää vielä yksityiskohtaisemmin, mutta silloin oppinäytteen laajuus olisi tullut ylitettyä. Lukemisenkin kannalta työssä säilyy paremmin sen mielekkyys ja mielenkiintoisuus, kun eri asioista on otettu huomioon vain niiden ydinkohdat ja poikkeustilanteet on jätetty vähemmälle huomiolle. Kaiken kaikkiaan lopputulokseen voi aikataulun ja käytettävät resurssit huomioon ottaen olla tyytyväinen.

Luotettavuutensa puolesta työssä ei ole suuria ongelmia. Ensimmäkin jo pelkästään kirjallisten lähdemateriaalien runsaus poistaa lähteisiin liittyvät luotettavuusongelmat. Toisaalta myös haastatteluissa saatuja tietoja voidaan pitää oikeellisina. Jos ne eivät päde jossain muussa ulosottovirastossa, johtuu se vain erilaisten käytäntöjen ja toimintamallien erilaisuudesta. Sen lisäksi toimeksiantaja on tarkastanut työn ja todennut siinä olevien tietojen oikeellisuuden.

Kun mennyttä ulosottotoimintaa vertaa nykyiseen atk-painotteiseen toimintaan, herää kysymys, luotetaanko atk-järjestelmien toimivuuteen liikaa? Lasketaanko toiminnassa liian suuri painoarvo sille, että kone hoitaa esimerkiksi kaikki tarvittavat laskutoimitukset valmiiksi? Entä jos atk-järjestelmä pettää? Asialla on tietenkin aika turha spekuloida sen epätodennäköisyyden vuoksi. Todennäköistä on, että tulevaisuudessa atk-järjestelmiä hyödynnetään yhä enemmän ja mahdollisesti kehitetään sovelluksia ja ohjelmia, jotka tekevät perinnästä vieläkin tehokkaampaa ja nopeampaa.

Työtä tehdessä sieltä korostui muutama teema, josta olisi mielenkiintoista saada lisää tietoa. Ensimmäinen on hädän muuttuminen ulosottotoiminnassa. Haastattelujen aikana kävi ilmi, että rahasaatavan perinnässä tapahtuneiden muutosten lisäksi hädössä on tapahtunut varsin merkittävää kehitystä sen suorittamistavoissa ja käytännöissä. Toinen mielenkiintoinen teema, joka nousi esille, ovat muutokset ihmisten kyvyssä ja

halussa ottaa velkaa sekä niissä mahdollisuuksissa, joita nykyinen yhteiskunta siihen tarjoaa. Miksi koordinoidusta, pankkivetoisesta lainanannosta on siirrytty pikavippeihin ja ennen kaikkea, mitä hyötyä ja mitä haittaa pikavipeistä on.

LÄHTEET

Ahonen Tiina, kihlakunnanulosottomies. 7.6.2011. Kouvola.

Ellilä, T. 1970. Ulosotto-oikeuden yleiset opit. 2. uudistettu painos. Suomalaisen lakimiesyhdistyksen julkaisuja B-sarja N:o 115. Porvoo.

Halila, J. & Havansi, E. 1986. Ulosotto-oikeuden oppikirja. Vammala: Suomen Lakimiesliiton Kustannus Oy

HE 216–2001 vp. Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi ulosottolain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi. Saatavissa:

<http://www.edilex.fi/virallistieto/he/20010216> [viitattu: 13.6.2011.].

Jormakka Tuomo, kihlakunnanulosottomies. 7.6.2011. Kouvola.

Kauppi, V. 2004. Uljas ontuu vielä ainakin pari viikkoa. Asiakastieto. Saatavissa:

<http://www.asiakastieto.fi/servlet/Ajankohtaista?T=nl&A=679&v=2004&a=Perint%E4+ja+ulosotto> [viitattu: 6.8.2011].

Koulu, R. 2004. Johdatus insolvenssioikeuden perusteisiin. Helsingin yliopisto. Oikeustieteellinen tiedekunta. Forum iuris.

Koulu, R. & Lindfors, H. 2009. Ulosotto-oikeus. Helsinki: Edita.

Kuluttajavirasto. Raha-asiat: velkajärjestely. Saatavissa:

<http://www.kuluttajavirasto.fi/Page/15aa8ec6-9bc0-4018-a657-ec131d20eda9.aspx> [viitattu 26.7.2011].

Laajinen, M. 2004. Uljas. Karhuset. Suomen Ulosottoapulaisten yhdistys ry:n tiedotuslehti. 2/2004. Saatavissa: http://www.ulosotto.fi/karhuset/karhuset_2004_2.pdf. [viitattu 6.8.2011].

Laaksonen Risto, kihlakunnanulosottomies. 8.6.2011. Kouvola

Laki velan vanhentumisesta 15.8.2003/728. Saatavissa:

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/20030728> [viitattu 27.9.2011].

Linna, T. 2008. Ulosottokaaren pääkohdat. Helsinki: Talentum.

Linna, T. & Leppänen, T. 2005. Ulosottomenettely. Helsinki: Talentum.

Puranen Eija, kihlakunnanulosottomies. 7.6.2011. Kouvola

Ruotjoki Leila, kihlakunnanulosottomies (eläkkeellä). 9.6.2011. Kouvola.

Suomen Kaupunginvoutien Yhdistys. 1984. Ulosotto. Jyväskylä: Suomen Lakimiesliiton Kustannus Oy.

Syd Ilkka, kihlakunnanulosottomies. 8.6.2011. Kouvola

Töyrylä, H. 2004. Ulosottolaki: ulosottomenettely, säädökset ja hallituksen esitys. Helsinki: WSOY.

Töyrylä, H. 2006. Ulosottolaki II: ulosmittaus, realisointi, säädökset ja hallituksen esitys. Helsinki: WSOYpro.

Töyrylä, H. 2007. Ulosottokaari: laki ja yksityiskohtaiset perustelut. Helsinki: WSOYpro.

Ulosottokaari 15.6.2007/705. Saatavissa:

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070705> [viitattu: 13.7.2011].

Lahti, H. & Nikkarinen, L. 1991. Ulosottolaki 1895/ 37. Teoksessa: Suomen Laki I. Helsinki: Kauppakaari-yhtymä Oy & Lakimiesliiton Kustannus

opie
Kouvolan
KOUVOLAN NIMISMIESPIIRI

pvm 05.08.1992

nro UP 1349/92

viite Ulosottolaki 3 luku 21 b §
Asia: Suomen Yhdyspankki/
[REDACTED]

Kuusankosken nimismiespiiri

Pl 41

45701 KUUSANKOSKI

Liite 1

Lähetän oheisena oikeaksi todistetun jäljennöksen Turun ja Porin lääninhallituksen 13.12.1991 antamasta päätöksestä N:o 15050U ja pyydän virka-apua päätöksessä mainitun saatavan perimiseksi piirissäsi asuvalta [REDACTED]. Mahdollisesti kertyvät varat pyydän tilittämään postisiirto-tilille KO 46 103.

Mikko Rautjärvi

Mikko Rautjärvi

ap. nimismies

Postiosoite
PL 113
45101 KOUVOLA

Käyntiosoite
Hallituskatu 7 C

Puhelin
(951) ~~1222~~ 2771

672083R-27/1507/Ptp

SIIRTOKIRJE Ulosottolain 3 luvun 21a §:n nojalla siirran oheisesta täytäntönpöytäkirjasta ilmenevän asian täytäntönpöytäkirjaksi ja hakijalle tilittäväksi.

TIEDOKSI HAKIJALLE – SÖKANDEN TILL KÄNNEDOM

ÖVERFÖRINGSSKRIVELSE Med stöd av 3. kap 21 a § utsköningslagen överförs det ärende som framgår ur bifogad exekutionstitel för verkställighet och redovisning till sökanden.

SIIRRETTÄVÄ ASIA – ÄRENDE SOM ÖVERFÖRS

Päivämäärä – Datum
14.2.1994

Nro – Nr
UP 1300/92

Siirronsaaja ulosottomies – Mottagande utmättningsman
**Anjalankosken nimismiespiiri
Pl 11
46801 ANJALANKOSKI**

Siirronsaajan ulosottoalue – Signum för det mottagande utsköningsdistriktet
4058

Siirtävä ulosottomies ja ulosottoalue – Den överförande utmättningsmannen och sign.
**Kuusankosken nimismiespiiri
Pl 41
45701 KUUSANKOSKI 4012**

Hakija – Sökande
Kouvolan piirin nimismiespiiri (Suomen Yhdyspankki Oy) NIMISMIESPIIRI

Vero – Skatt Muu VeroUL-saaminen – Annan fordran enligt SkatteUL

Tuomioistuintesta Domstolsärendet Rangastusmääräys Strafforder

Sakko – Böter **97**

Saaminen – Fordran **98**

Menett.seuraamus – Förverk. påföljd **99**

Rikesakko – Förseelsebot **25**

Tuomio tai muu UL:n mukainen täytäntönpöytäkirja: Dom eller annan exekutionstitel enligt UL:
Turun ja Porin lääninhallituksen päätös 13.12.1991 nro 15050U

Litteet: Hakemus – Ansökan Selvitys suullisesta uo-hakemuksesta – Utredning över muntlig ansökan

Bilagor: Valtakirja – Fullmakt Saamistodiste – Fordringsbevis Tp-perusteen jäljennös – Kopia av exekutionstiteln

Mukana ote uo-pöytäkirjasta – Medföljer ett utdrag ur um-protokollet

Saamisen tunnus/perintätunnus Kod för fordran/inbringningssignum Saaminen mk – Fordran mk

Överföringsskrivelse A-C
Utsökningsblankett nr 59

Siirtokirje A-C
Ulosottolaki nr 59

B Hakijalle
För sökanden

asiakirjoista ilmenevän kertymätodituksen mukaan.

U. Tuomola
Ulosottomiehen päätöksestä – Utmättningsmannens underskrift

		ULOSOTTOSELVITYS											
No	1407-1411 / 85	HP/PP	Toimitusmiehen virkapiiri, virka-asema, toimituksen paikka ja aika										
	3003/85		Kuusankosken nimismiespiiri										
	1869/85		ulosottoapulainen										
	1172/85		Kuusankosken poliisiasema 4.6.1985										
	2029/85												
	2888/85												
	3085/85												
Velkoja													
Kymen lääninverovirasto ja Eläke-Varma													
Velallinen													
47710 Jaala													
Toimitustodistaja													
ulosottoapulainen Anne Parho													
Täytäntöönpanoasiakirja													
<p>Kun 4 / 6 19 85 toimitetussa ☐ ulosmittauksessa ☒ ulosottoyrityksessä velalliselta ei löydetty velkojan saamisen täyteen suoritukseen riittäviä varoja, katsottiin aslassa esiin tulle seikkojen perusteella olevan syytä ulosottolain 3 luvun 33 §:ssä tarkoitetun selvityksen saamiseksi esi velalliselle hänen ulosmittauskelpoisia varojaan koskeva ilmaisuvaatimus.</p> <p>Samalla velalliselle ilmoitettiin niistä seuraamuksista, joita velallisen niskoittelusta velalliselle ulosottolain 3 l 34 §:n mukaan voi aiheutua. Edellä sanottu ilmoitus, joka annettiin velalliselle myös kirjallisena, on merk kääntöpuolelle.</p> <p>Toimitusmiehen ilmaisuvaatimus ja velallisen sen johdosta antama selvitys tai kieltäytyminen selvityksen antamis merkittiin seuraavasti.</p>													
☒ Tiedusteluun, jossa vaadittiin selvitys, onko velallisella / muuta / ulosmittauskelpoista omaisuutta tai tu tässä ulosottopiirissä taikka muualla, <ul style="list-style-type: none"> ☒ velallinen ilmoitti, että hänellä ei ole / muuta / ulosmittauskelpoista omaisuutta eikä tuloa tässä ulosot piirissä taikka muualla ☐ velallinen kieltäytyi vastaamasta tähän tiedusteluun ☒ velallinen ilmoitti, että on satunnaisia tuloja ja pyrkii tulojen mukaa hoitamaan maksunsa 													
☐ Tiedusteluun, jossa vaadittiin selvitys alla mainitusta ulosmitattavaksi osoitetusta omaisuudesta tai tulosta, toimituksessa ei löydetty, velallinen antoi seuraavan vastauksen / kieltäytyi vastaamasta. <table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th style="width: 50%;">Omaisuuden/tulon laatu</th> <th style="width: 50%;">Velallisen vastaus/kieltäytyminen vastaamasta</th> </tr> </thead> <tbody> <tr><td> </td><td> </td></tr> <tr><td> </td><td> </td></tr> <tr><td> </td><td> </td></tr> <tr><td> </td><td> </td></tr> </tbody> </table>				Omaisuuden/tulon laatu	Velallisen vastaus/kieltäytyminen vastaamasta								
Omaisuuden/tulon laatu	Velallisen vastaus/kieltäytyminen vastaamasta												

Toimitusmiehelle

UP ja PP/Ulosotto selvitys Ulosottolomake no 9 A-C

 Nimi/Kaupungin nimi/Ulosottoapulainen/

Ilkka Syd
 Ilkka Syd

KÄJ

ULOSMITTAUSILMOITUS

o / PP Toimitusmiehen virkapiiri, virka-asema, toimituksen paikka ja aika

Hakija/Hakijat

Maksuvelvollisen nimi, syntymävuosi, ammatti ja asuinpaikka

Ulosmittauksessa oli läsnä maksuvelvollinen itse/
Toimitustodistaja

Saamisen laatu ja maksuunpanopaikka, saaminen vuodelta ja etuoikeuden peruste	No	Erä	Mk	Korko alkaen päivästä

Ulosmittaus koskee myös täytäntöönpanokuluja ja perimismaksuja
Ulosmitattu omaisuus (irtaimen omaisuuden laji ja lukumäärä, kiinteistön nimi, RNo, kunta, kylä)

Ulosmitattu omaisuus arvioitiin _____ markaksi

Ulosmitattu omaisuus otettiin ulosottomiehen haltuun jätettiin merkittynä velallisen haltuun

Merkittiin, että irtaimen omaisuuden ulosmittaus on toimitettu velallisen suostumuksella ilman todistajaa.
Velallisen allekirjoitus on ulosmittausilmoituksessa/
ulosmittauspöytäkirjassa _____
Velallisen allekirjoitus

Käännä

Valitusta tai keskeytushakemusta varten on pyydetty ote ulosmittauspöytäkirjasta

PP/ulosmittausilmoitus, pöytäkirja ja ote pöytäkirjasta
(irtaimen kiinteä/verot ja maksut)

Ulosottolomake no 25A

Ulosottoapulainen/ _____

128300798D-11/8086/ads

No / UP/PP **MAKSUKIELTO** Annettu / 19

Palkan maksajalle	Piirin nimismies/kaupunginvouti ja osoite	Palkan maksaja ja osoite
	Rahalaitos ja tilino	Velallinen
Maksukielto ja -kortti Ulosottolomake nro 1 128303184C-A-Copy/344	Toimitetun ulosmittauksen perusteella palkan maksajan tulee velalliselle maksettavan palkan siitä määrästä, joka jää jäljelle, kun pidätys ennakkoperintää varten on toimitettu, pidättää yksi kolmasosa (1/3) /	
	Maksukielto on voimassa ☐ toistaiseksi ja kunnes allekirjoittanut ulosottomies kirjallisesti ilmoittaa sen lakkaamisesta.	
	☐ päivään kuuta 19 saakka.	
	Velalliselle on kuitenkin jätettävä kutakin palkanmaksukauden päivää kohti vähintään markkaa.	
	Pidätetyt varat ☐ noudetaan ☐ on lähetettävä yllä mainitulle tilille määräajoin seuraavasti	
Tilillepanosta suoritettava maksu saadaan vähentää tilille maksettavasta määrästä.		
Palkan maksajaa kielletään suorittamasta tässä maksukiellossa tarkoitettuja ulosmitattuja varoja kenellekään muulle kuin asianomaiselle ulosottoviranomaiselle.		

Käännä

MAKSUKEHOTUS

Tässä maksukehotuksessa mainittu saaminen ulosottomak-suineen on **ulosmittauksen uhalla** maksettava viimeis-tään oheen merkittynä maksupäivänä. Velallinen voidaan tarvittaessa määrätä saapumaan **ulosottoelvytykseen** ulosottomiehen virkahuoneeseen.

Jos maksukehotusta ei noudateta ja velallinen todetaan ulosotossa varattomaksi, voidaan **maksuhäiriö** ilmoittaa luottoyhtiölle.

Ulosottomaksu valtiolle

Valtiolle perittävä ulosottomaksu voidaan suorittaa ainoas-taan ulosottoviranomaiselle. Jos saaminen tai sen osa ulosoton vireillä ollessa suoritetaan muulle kuin ulosotto-viranomaiselle, **ulosottomies on velvollinen perimään ulosottomaksun** velalliselta erikseen.

Sakko

Ellei sakkoa ole suoritettu maksupäivään mennessä eikä si-tä saada ulosmittauksella perityksi, ryhdytään toimenpitei-siin sakon muuntamiseksi vankeudeksi.

BETALNINGSANMODAN

I denna betalningsanmodan nämnda fordran jämte utsök-ningsavgift bör vid **äventyr av utmätning** betalas senast nedan angivna betalningsdag. Gäldenären kan vid behov **äläggas** att infinna sig till **utsökningsutredning** i utmät-ningsmannens tjänsterum.

Om betalningsanmodan inte efterkomme och gäldenären be-finns vara medellös vid utsökning, kan **betalningsstörnin-gen** anmälas till kreditupplysningsbolag.

Utsökningsavgift till staten

Utsökningsavgiften som uppbärs till staten kan betalas en-dast till utsökningsmyndighet. Om fordran eller en del av den under den tid utsökningen är anhängig betalas till an-nan än utsökningsmyndighet är **utmätningssmannen skyldig** att särskilt indriva utsökningsavgiften av gälde-nären.

Böter

Ifall böterna inte erlagts senast på betalningsdagen och de ej heller genom utmätning kan indrivas kommer man att skrida till åtgärder för förvandlande av böterna till fängelse.

KOUVOLAN PIIRIN NIMISMIES
Av. ulosottomies
PENTTI TOROI
Hallituskatu 7 C 45100 KOUVOLA
Puh. 2771/4244, suora 277 4244

POSTIPANKKI POSTBANKEN

Sesaja Mottagare

KOUVOLAN PIIRIN NIMISMIES
Av. ulosottomies
Pentti Toroi

Tilille nro Till konto nr
KO 46 103

Maksajan nimi ja osoite Betalarens namn och adress

MATT MEIKALAINEN

Tililtä nro Från konto nr

Allekirjoitus Underskrift

2096 041d

PERITTÄVÄ SAAMINEN FORDRAN SOM INDRIVS

VIIMEINEN MAKSUPÄIVÄ SISTA BETALNINGSDAG		
Verotuskunta Beskattningsort/Hakija Sökanden		
☐ Ennakkovero Förskottsskatt	☐ Lopullinen vero Slutlig skatt	vuodelta för år erä rat
☐ Työnantajasuoritus Arbetsgivarprestation		
☐ Liikevaihtovero Omsättningsskatt		
☐ Liikennevakuutus, autovakuutus Trafikförsäkring, bilförsäkring		ajalta för tiden
	vakuutusmaksu försäkringsavgift	ajalta för tiden
☐ TV-lupa/väri TV-licens/färg		ajalta för tiden
☐ Pysäköintivirhemaksu Parkeringsbot		
☐ Manttaalimaksu, metsänhoitomaksu, koiravero Manttalavgift, skögsvårdsavgift, hundskatt		vuodelta för år
☐ Sakko, rikesakko, korvaus valtiolle Böter, ordningsbot, ersättning till staten		
☒ Palkanulosmittaus toimitetaan		
☒ Mahdollinen veronpalautukseen tullaan ulosmittaamaan tälle saatavalle		
Pääoma Kapital	mk	p
Maksuunpantu viivästysseuraamus Påford dröjsmålspåföljd		
Vivästyskorke Dröjsmålsränta		
Jäämämaksu Restavgift		
Ulosottomaksu valtiolle Utsökningsavgift till staten		
Yhteensä Sammanlagt	mk	p

Valtion perimiskultit lähetetään maksun tapahduttua.
Statens indrivningskvitto sänds då betalningen skett.

POSTISIIRTO POSTGIRO

SUOMI
FINLAND

Maksupäivä Betalningsdag

UP/PP/S nro UD/ID/B nr

Maksupaikat Betalningsställen

POSTIT JA PANKIT POST OCH BANK

Uol nro 2096 UBI

mk

KUITTI KVITTO

KOUVOLAN PIIRIN NIMISMIES
Av. ulosottomies
Pentti Toroi

Tilille nro Till konto nr

KO 46 103

mk

Tililtä nro
Från konto nrTililepanoleima
Inbet stämpel

Toim.maksu Exp.avgilt

No	PP	Maksuvelvollisen nimi
☐ Varattomuudesta / 19 toimitetussa ulosottoyrityksessä, jossa maksuvelvollinen itse / oli / ei ollut / läsnä, maksuvelvolliselta ei tavattu ulosmittauskelpoista omaisuutta eikä tuloa. Todistan _____ / 19 Ulosottoapulainen _____ Vahvistan _____ Ulosottomies _____	☐ Tuntemattomuudesta / 19 toimitetussa ulosottoyrityksessä ei tavattu maksuvelvollista eikä hänelle kuuluvaa ulosmittauskelpoista omaisuutta tai tuloa.	☐ Muu este / 19 toimitetussa ulosottoyrityksessä täällä ei tavattu maksuvelvolliselle kuuluvaa ulosmittauskelpoista omaisuutta eikä tuloa. ☐ Saadun tiedon mukaan maksuvelvollisen olinpaikka/työpaikka on _____ ☐ Saadun tiedon mukaan maksuvelvollisella on seuraava omaisuus _____ Sijaintipaikka _____ / 19 Ulosottoapulainen _____
☐ Lisäksi merkittiin, että ulosmitattavaksi osoitettua/omaisuutta/tuloa/ei ole voitu ulosmitata saamisen suorituksiksi, koska _____ _____ _____ Ulosottoapulainen _____		Muita merkintöjä _____ _____ _____

Liite täytäntöönpanokirjaan

P/Esteodistustulomaksu (verot ja maksut)

Estelomake no 217 8003-75/11/8041